Ljubomir Maštrović

RJEČNIČKO BLAGO NINSKOGA GOVORA

Da se dobije što vjernija slika I. dijela ninskog govora (v. Radovi Instituta JAZU, II. svezak, str. 87–140), izradio sam govorni rječnik, u koji unosim ne samo tuđice, nego i one naše riječi, kojih nisam našao u Vukovu, Broz-Ivekovićevu i Akademijinu rječniku, a u Ninu se govore. Zatim sam uvrstio u ninski govorni rječnik i one riječi, koje se razlikuju značenjem ili oblikom od riječi, što se nalaze u našim glavnim rječnicima, kao i one, kojima je Vuk označio uže područje, a čuju se i u ninskome govoru. Unio sam i nekoliko riječi, koje su naši rječnici označili kao rijetkost, a u Ninu se govore. Svaku sam riječ označio akcentom onako, kako se u Ninu izgovara.

Od tuđica unio sam u rječnik samo najobičnije, i to one, koje upotrebljavaju ninski težaci (seljaci). Mletačka vladavina u Dalmaciji, koja je trajala više stoljeća, ostavila je mnogo tragova u ninskome govoru, pa su stoga i tuđice većinom romanskoga porijekla, napose venecijanskoga dijalekta. Zadarski Talijani i talijanaši govorili su venecijanskim dijalektom sve do Oslobođenja, a Nin je bio ekonomski vezan sa Zadrom i obratno.

Kod svake riječi, koja se i danas osjeća tuđicom, naveo sam jezik, iz kojega je uzeta i koje značenje ima u ninskome govoru.

Ornitološka imena narodna i znanstvena uzeo sam iz ovih djela: Ante Maštrović: Prilog avifauni sjeverne Dalmacije, ornitologijska opažanja u Ninu g. 1920.–1928., Zagreb 1931. i od istoga pisca: Odgovor na »Razmatranja o pticama Primorja Hrvatske«, Zagreb 1944.

Da upotpunim rječničko blago, priopćujem neke stalne poredbe, fraze, kletve i poslovice iz dnevnoga ninskog govora.

U ninskome se govoru većinom čuje č, a taj znak zbog tehničkih poteškoća ne možemo stalno označivati, pa stoga pod slovom č donosimo i one riječi, koje bi se morale označivati sa č.

KRATICE U RJEČNIKU

adj. = (adjectiv) pridjev
aug. = augmentativ
dem. = deminutiv
f. = (femininum) ženski rod
gen. = genitiv
hyp. = hipokorist
kol. = (collectivum nomen) kolektivna imenica
m. = (masculinum) muški rod
n. = (neutrum) srednji rod
nom. = nominativ
pl. = plural (množina), pl. t. pluralia tantum
prep. = prepozicija (praepositio), prijedlog
prez. = prezent (sadašnje vrijeme)
pron. = (pronomen) zamjenica
sg. = singular (jednina)
v. = vidi
v. impf. = (verbum imperfektivum) trajni glagol
v. iter. = (verbum iterativum) učestali glagol
v. pf. = (verbum perfectivum) svršeni glagol
vez. = veznik
grč. = grčki jezik
isp. = isporedi
lat. = latinski jezik
mj. = mjesto
njem. = mjemački jezik
tal. = talijanski jezik
tal.-ven. = talijansko-venecijanski dijalekt
tur. = turski jezik
Ž. = Petar Zoranić (»Planine«)

GOVORNI RJEČNIK

A

àcāl, m., ocal, čelik, ocjel. Tal. *acciaio.*
àfān, m., nesvijest, nesvjestica. Tal. affanno.
ajmékati, prez. àjmēčēn, v/impf., jaukati: »Ne ajméči vīše, jerbo ću te jopet izlémati.«
áljak, m., zimski kratki kaput od domaćeg sukna, koji nose seljaci.
àngīr, m., vidi pastuh. Tur.
ânkora, f., čuje se i *sidro* prema grč. Tal. *ancora.*
aranbāšić, m., pl. aranbašíći, m., sarma, vrst jela.
artìčok, m., pl. artičóki (ne: artičoka, f.), vrsta povrća.

B

babòrati, prez. babòrān, v. impf., brbljati o svemu i svačemu. *Bāba babòrā.*
bàbūlj, m. gen. babúlja, omanji kamen, kojim se dječaci nabacuju jedan na drugoga.

babùljati se, prez. babùljān se, v. impf., nabacivati se međusobno babuljima.
babùljčić, m. dem. od *babulj*.
bàbuška, f., hrastova šiška.
babùškati se, prez. babùškān se, v. impf. igrati se babuškama.
bàcīlj, m., gen. bacílja, batvo kod luka, u kajkavskom dedek.
bädalo, n., 1. predmet, ponajviše šipka ili izdjelani kolac, kojim se bode, na pr. u mast; 2. čovjek, koji zadirkuje, pecka: Prěstani, bädalo, neman više volje za sũlac (šalu).
bàdīlj, m., gen. badílja, gvozdena lopata na dugu dršku, kojom se bode u zemlju radi izbacivanja ili prevrćanja zemlje.
bälavčić, m., dem od *balavac*, balavče.
bàlīn, m., pl. balini, sačma, olovno zrno. Tal. dem. od *balla*.
bälina, f., slina (od baliti), aug. od bala.
bälkūn, m., g. balkúna, prozor. Tal. *balcone*.
bànak, n. (ne: bának), drvena klupa. Tal. *banco*.
bàndīra, f., zastava, barjak. Tal. *bandiera*.
Bánovac, m., ime jednog dijela ninskih ruševina i vrtova na zapadnoj strani od sadašnjega ninskoga groblja. Po nar. predaji tu bijahu banski dvori.
bàsetan, adj., onizak. Tal. *bassetto*.
bàtiti, bàtīn, v. impf., tući, Tal. *battere*.
bàtoč, m., batak od peradi. Tal. *batocchio*.
batùrati, batùrān, v. iter. od talij. *battere*.
bâva, f., lagani vjetrić, koji tek namreška more. Tal. *bava*.
bázonja, m., čovjek, koji često bâzā, t. j. hoda bez cilja i bez posla.
begènati, prez. begènān, odobravati: Jâ ti tô ne begènān. Tur.
bekànela, f., vrsta ptice močvarice, kosica mala. Gallinago gallinula L. – Tal. *beccanella*.
bekànot, m., vrsta močvarne ptice, kozica prava. Gallinago gallinago L. Tal. – ven. *beccanotto*.
bĕna, f., šumska šljuka, scolopax rusticola L., a i za ograničena ili budalasta čovjeka kaže se, da je bena.
bèštīma, f., psovka. Tal. *bestemmia*.
beštìmati, prez. beštimān, v. impf., govoriti psovke.
bèvānda, f., mješavina vina i vode. »Lônga bèvānda« je mnogo više vode nego vina. Tal. *bevanda*.
bìkār, m., mesar. Tal. – ven. *bicher*, tal. beccaio.
bikàrija, f., mesnica. Tal. *beccheria*.
bilòguza, f., vrsta ptice, kamenjar obični. Saxicola venanthę L.
Bilòtinjak ili rjeđe *Bolòtinjak*, m., ime vinorodnog kraja jugozapadno od Nina.
bìljac, m., g. bíljca, dug zimski pokrivač od debele bijele vune.
bìljet, m., cedulja. Tal. *biglietto*.
bívalica, f., onako, kako je i prije bivalo: »Neka opet gŏnī svoju bívalicu«, t. j. neka radi, kako je i prije radio.

bîž, m., grašak. Tal.-ven. *biso.*

blagosóvnica, f., uskrsna pogača, koju u rano jutro ponesu u crkvu, da je svećenik blagoslovi.

Blȁto, n., ime močvarnog predjela, sjeverno od ninske istočne luke.

bljùzgača, f., žena, koja govori koješta, bljùzgā.

bljùzgati, prez. bljùzgān, v. impf., koješta govoriti.

bljùzgavac, m., muškarac, koji bljuzga, govori bljuzgotine.

bljùzgotina, f., budalaština, budalasti govor.

bljùzgov, m., vidi bljuzgavac.

bòcūn, g. bocúna, široka staklenka. Tal.-ven. *bozzon.*

bȍčā, f., drvena kugla, koja služi za igru.

bòčat, adj. malo slankast: »Naša je voda u Ninu bòčata.«

bȍčati se, prez. bòčān se, impf., igrati se »nà boče.«

bòdac, m., gen. bóca, bol u grudima: »Òsičān bòdac u pŕsīn, sigurno san ŭvatija pûntu«, t. j.: upalu pluća.

bódati, prez. bôdān, v. iter., od vremena do vremena bosti: Òstanjon bôdā gȍveda.

bogàtūn, m., gen. bogatúna, bogataš.

bòkūn, m., gen. bokúna, komad. Tal. *boccone.*

bokùnić, m., dem. od bokun, komadić.

bolìglavac, m., nekakav poljski cvijet jaka mirisa.

bolìjav, adj. boležljiv.

bolòtura, f., vrsta natkrite verande na I. katu kuće. Spojena je stubištem sa dvorišta, rjeđe sa ulice, te se preko boloture ulazi na I. kat. Tal. ballatoio.

bònaca, f., tišina na moru. Kaže se: »Bònaca kaj ŭlje.« Tal. *bonaccia.*

bonàcati, prez. bonàcān, v. impf.: »Počelo je bonàcati«, t. j. more se počelo sasvim stišavati, jer je nestalo vjetra.

botìljūn, m., gen. botiljúna, velika i široka staklenka. Tal. *bottiglione.*

Bóljkovac, m., ime maloga jezera između Međujaža i Širokog, istočno od Nina, a sjeverno od Stanova.

bòtūn, m., gen. botúna, puce, *vidi* dugme. Tal. *bottone.*

Bȍžjī dân, m., Tijelovo, Brošančevo.

bȍžjī pívčić, m., pupavac grebeded, *vidi* pivčić božji. Upupa epops L.

brȁbōr, m., debela oveća zmija neotrovnica.

bračùlet, m., vidi narukvica. Tal. *braccialetto.*

bràganja, vrsta mreže potegače.

bràgeše, f., pl. t., ljetne gaće u seljaka. Tal. *brachesse.*

brâjda, f., vrst grožđa velikih grozdova i velikih sočnih zrna.

brânče, f., pl. t., škrge. Tal. *branchia.*

brávac čùrlin, m., vrsta ćurlina, močvarne ptice, požviždač veliki. Numenius arguatus L.

brez, prep. bez, vidi prez: Brez šóldī se nè dā žívit.

brgùdlija, f., vrsta ptice, pčelarica krsna. Merops apiaster L.

Brīgovi, m., pl., ime bregovita predjela od Grba prema Rašinovcu, t. j. istočno od Nina.

Brîševo, n., ime sela bivše ninske općine.
bŕkljača, f., drvena plosnata palica, kojom se u loncu miješa palenta.
bròncīn, m., gen. broncína, metalni lonac, nekada od mjedi. Tal.-ven. *bronzin(o)*.
bŕše, f., pl. t., kozice, boginje. Kaže se: »Dănas lìkar nàvrče dȉci bŕše« mj. cijepi djecu protiv kozica. Tal.-ven. *ferse*.
brùdet, m., na poseban način s mnogo soka skuhana morska riba. Tal. *brodetto*.
brùškīn, m., gen. bruškína, *vidi* četka. Tal. bruschino.
bŕžōla, f., »pržolica«, pržena kotleta, odrezak. – Tal.-ven. *brisola*.
bûbac, m., gen. bûbca, udarac u tijelo, od *bubati*, što također znači tući, udarati nekoga. Kod Z. bubati.
bùkara, f., drvena omanja posuda, kojom se grabi mäst (mošt) iz badnja.
bùnbak, m., pamuk. Tal. *bombace*, lat. bombax. Kod Z. bumbak.
bûnbor, m., bumbar, apis terrestris. U RJA planceta.
bùnboriti, prez. bùnborīn, v. impf. »bûnbor bùnborī«, zuji.
bŭra, f., samo: Vjetar sjevernjak, koji puše s Velebita.
bùrača, f., nekakva oveća buklija od kozje kože, koju, napunjenu vinom, nose svatovi sa sobom.
bŭrica, f., drvena posuda za grabljenje vode, drveni sić.
Burilo, n., drveni plosnat sud (bure) od 30–35 l, u kojem se na magarcu prenosi voda iz daljine, vùčije, f. pl. t. u Bukovici.
Bùsija, f., ime pašnjaka na granici između ninskoga i privlačkoga polja.
bùšinac, m., nekakva vrsta busenja, koja raste na kršu, a upotrebljava se za potpaljivanje vatre; *ježínac* (u obližnjim selima).
bùtiga, f., dućan. Tal. *bottega*.
butìgīr, m., gen. butigíra, prodavalac u dućanu. Tal.-ven. *bottegher*.

C

càklo, n., staklo (ovo se ne čuje).
càklen, adj., staklen, »caklena čaša.«
càklina, f., komad razbijena stakla.
càkliti se, prez. càklīn se, v. impf., svjetlucati (se).
càpūn, m., gen. capúna, hrasnica, budak. Tal. *zappone*.
cârza, f., vunena suknja sa crvenim obrubom pri dnu.
cĭca, f., sisa, dojka se ne govori.
cĭcodrž, m. (nova riječ) v. cicokap.
cĭcokāp, m., (nova riječ), grudnjak za ženske.
cĭdnjak, m., cjedilo, v. pašabrod.
cĭglī cĭglatī, adj., pojačanje za »cigli«: Neman ni cĭglog cĭglatog šólda.
cîde, n., cijed, ocjedina.
cik, prep. s gen., do, blizu, mimo, uz: Protrča zec cik Antine pudarice.
ciko, prep., *vidi* cik: Stäjä san ciko njëga.
cĭma, f., 1. stabljika, na pr. krumpira; 2. debelo uže, kojim se veže brod. Mornar sa parobroda baca cimu na obalu. Tal. *cima*.

cimàtorje, n., groblje, grobište. Tal. *cimitero.*
cinkvàntīn, m., gen. cinkvantína, vrsta kukuruza sitna zrna. Tal.-ven. *cinquantin.*
cȍlav, adj. šepat. Tal. *zoppo.*
cólati, prez. cólān, v. impf. šepati.
cóle, m., šepavac.
cȍtav, adj., *vidi* colav. Tal.-ven. *zotto.*
cȍtati, prez. cȍtān, v. impf., *vidi* colati.
cripnja, f., crijepnja, velik, visoko uduben glineni poklopac, pod kojim se peče pogača, kruh.
cȓljiv, adj. crvljiv.
cȓnī mȃrko, m., crni korijen site, koji se kupi za vatru.
cȓviti, prez. cȓvīn, v. impf., obojiti na crveno, crljeniti na pr. bročem: »S bročon je mäte cȓvila jája.«
cvànjcika, f., vrsta negdašnjega srebrenog novca u austrijskoj carevini. Njem. *Zwanziger.*
cvîtanj, m., svibanj, maj: »Tô je bílo u cvîtnju misecu,« više sam puta čuo od starih ljudi, dok sam bio dijete. Danas se ta riječ više ne čuje. – Z. cvitanj 31.

Č

čȃškula, f., školjka.
čéle, m., ćelavac; upotrebljava se kao nadimak.
čèkinjast, adj. pun čekinja.
čèkinjav, adj.: »Tórba ti je čèkinjava«, t. j. na koži još ima ostataka čekinja. – ARJ stablo čèkinjavo.
čepùrati, prez. čepùrān, v. impf., čerupati, perušati.
čepùšati, prez. čepùšān, v. impf.: »Ěno se pívci čepùšajū, da in svȅ pêrje vȓcā.« I za žene, kada se potuku, kaže se, da su se počepušale.
čereg, m., četvrt, na pr. ovna. Tur.
češnjak, m., češanj, česno od bijeloga luka. Kada se kaže »luk«, misli se samo na bijeli luk, koji ima glavicu, a glavica *češnjake:* »Dâj mi čȅšnjak lūka.«
čètrūn, m., gen. četrúna, lubenica. Valjda aug. od tal. *cedro* – cedrone.
čéva, f., ševa krunčica. Galerita cristata L.
čevȓljati, prez. čevȓljān, v. impf., razgovarati o svemu i svačem, da prođe vrijeme, čavrljati.
čèvulja, f.: »Daj mi samo čevulju grozja, da kušam,« t. j. sa grozda otkini peteljku, na kojoj je nekoliko zrna grožđa.
čīkara, f., šalica za bijelu kavu. Tal. *chicchera.*
čīkarica, f. dem. od čikara.
čīmica, f., stjenica. RJA čīmavica, Tal. *cimice.*
čīvā, gen. čīvla, m., cipal, vrsta bijele ribe. Lat. *cyprinus*, Tal.-ven. *cevolo.*
čȍk, m., kos crni. Turdus merula L.

čòketa, f., vrsta ptice, kozica velika. Gallinago media Frisch.
čòlica (žutokljuna), f., ptica, galica žutokljuna Pyrrhocorax graculus L.
čorbùsina, f., aug. od čorba, a znači lošu čorbu. – »U pržúnu su nas ránili nìkon čorbùsinon, da ti se štümak priòkrene.«
čŕčak, m., čvrčak, a čuje se danas i čvŕčak. Z. čvrčak.
čudàčina, m., aug. od čudak, veliki čudak.
čúkati, prez. čūkān, v. impf., »čúci čúkaju«, odatle i gl. imenica *čúkanje čúka*.
čūkav, adj., kao ćuk: »Nemoj biti čūkav!«
čúlati, prez. čūlān, v. impf. bacati nešto po putu i nogama ispred sebe odbacivati, na pr. djeca ćulaju kape od obijesti, a ne radi igre.
čürlin, m., gen. čürlina i *čürlīn*, gen. ćurlína, tim se imenom zove više vrsta ptica močvarica: prutka crvenonoga (Fatanus totanus L.), pršljivac svadljivi (Pavoncella puquax L.) i dr.
čvŕčaljka, f., čegrtaljka, drvena sprava, kojom djeca buče od Velike srijede do Velike subote u crkvi i van nje, dok »su zvona zavezana.«
čvŕljica, f., ševa poljska. Alauda arvensis L.
čvŕljuga, f., *vidi* čvrljica.

Ć

ćīverica, f., glava, lubanja. »Dôklen je ćīverica na rāmenun, dobro je.« – Izuzetno se izgovara meko *ć*.
ćürlik, m., glas ćurlina.
ćurlìjati, prez. ćurlijān, v. impf., onomatopejska riječ, izuzetno se izgovara meko *ć*.

D

dalečìna, f., daljina.
dàmjana, f., opleten širok i velik stakleni sud. Tal. *damigiana*.
dâtula, f., vrsta školjke.
dãtulja, f., datula, plod palme, lat. palmula. Seljacima nepoznat plod. Ta se riječ čuje samo od gospode.
daždènjača (voda) f., kišnica. Dažd mj. kiša ne govori se.
dišperàdūr, m., gen. dešperadúra, očajnik. Tal. *disperato*.
deštrìgati, prez. deštrìgān, v. pf., posvršavati, pospremiti. Tal. *distrigare*.
deštrigívati, prez. deštrìgivān, v., impf., pospremati.
dĩkla, f., djevojka: »Što je dĩkla navikla«. Danas je običnija riječ divojka, ili cura.
Díklo, n., ime sela na putu između Zadra i Nina.
dilìjac, m., onaj koji dijeli. Čuje se samo u poslovici (u dat. sg.): »Svākom brácu po īskricu, a dilijácu polòvicu.«
divènica, f., nekakav nadjev, kobasica-krvavica od kukuruznog brašna, svinjske krvi, suhog grožđa i još nekih mirodija.

dìvljā kȍkoš, f., droplja mala. Otis tetrax L.
dìvljī túkac, m. droplja velika. Otis torda.
dȏdak, m., dio, koji kmet daje gospodaru.
dóla, f., draga, gledana sa brijega: »Ẽno u dóli jãto divljih gũsaka«. Dola nije svagda isto što i *dolina*.
dotúljati se, prez. dòtuljān se, v. pf. dolibiti se, doći tiho plazeći. Lovac se *tulja*, da ga divljač ne opazi.
Drãčevac, m., ime sela bivše ninske općine.
Dragòčaj, m., ime bregovite uzvisine u blizini Nina, između Zatona i Petrčana.
dragòliska, f., vrsta močvarne ptice, velika i mala dragolska: drozd imelaš (Turdus viscivorus L.), drozd pojac (Turdus musicus L.)
drȁkmār, m., gen. drakmára, gvozdena naprava sa 3–4 kuke, kojom se dižu iz bunara sići, kad upanu, ili iz mora vrše.
Drȁžnīk, m., gen. Dražníka, predjel, kroz koji prolazi cesta jugozapadno od Nina, a zapadno od Zatona. »... I voda ta još jime Dražnika uzdrži.«
dŕčina, f., djećurlija, kol. od dŕte.
drìcati, prez. drìcān, v. pf., poravnati, uspraviti. Sada se čuje više naša riječ. Tal. *drizzare*.
drobljénac, m., kol., usitnjen kamen, tučenac kamen.
drȍpčić, m., dem. od drob.
dŕte, n., dječačić, slabušno dijete ili mršav i tjelesno nerazvijen čovjek.
dùnbālj, m., dublje mjesto pri kraju mora, *vidi* modrac.
dùplati, prez. dùplān, učiniti nešto dvostrukim (duplim), udvostručiti. Lat. *duplus* i *duplex*.
dùrānca, f., trajanje: »Nije to od durance.« Tal.-ven. *duranza*.
dùvat, adj., još tek živ, duhat.
dùžitelj, m. Danas se ta riječ više ne čuje, a nekada sam je čuo u značenju *vjerovnik:* »Kad postaneš dužitelj, ne drži te dužnik više za prijatelja.«
dvȏr, m., upotrebljava se samo u značenju *dvorište*.
dvòrina, f., veliko dvorište, aug. od dvor.
dvȏrnik, m., nadglednik nečijeg polja, imanja.

Đ

đàrdīn i *đèrdīn*, m., gen. đardína, perivoj. Tal. *giardino*.
đèndar, m., žandar, oružnik. Tal. *gendarme*.
đĕš, m., gen. đĕša, gips, sadra. Tal. *gesso*.

E

(e)lāštik, m., elastik. Tal. l' elastico.
ẽvala, uzvik, ej-vala, hvala! – »Ẽvala ti!« = Baš ti hvala!

F

fàcō, m., gen. facóla, *vidi* rubac. Tal. *fazzoletto.*

fagànel, m., ptica, konopljarka obična. Linaria cannabina L. Tal. *faganello.*

fàšīn, m., gen. fašína, svežanj loze, kojim se hvataju jegulje. Tal. *fascio.*

fàžō, m., gen. fažóla, pasulj, grah, bažulj. Lat. *fascolus*, njem. *die Fisole.*

fêrā, m., gen. ferála, fenjer, svjetionik. Tal. *ferale.*

fêrše, f., pl. t., ospice. Tal.-ven. *ferse.*

fincat, adj. dolazi stalno povezan sa *fin* kao pojačanje: *fin fincat:* Käpa ti je bäš fína fincata.

fît, m.,*fîtanca*, f., zakupnina, najam, zakup. Tal. *fitto, affittanza.*

fižuja, m., gen. fižula, pandurka mala, vrsta ptice, koja roni. Neki ga izgovaraju u nom. sg. *fižul.* Podiceps fluviatilis.

föj, m., list papira; pl. *föji*, novine: »Čita san to u föjin.« Tal. *foglio.*

frâtar, m., 1. redovnik; 2. žohar. Lat. frater.

frâtrić, m., dem. od fratar (nom. pl. *fratrići*), a tim se imenom zove i vrsta ptice: sjenica velika. Parus maior, L.

frègati, prez. frègān, v. impf., ribati pod, dasku i dr. Tal. *fregare.*

frènja, f., »špekula«, kuglica, kojom se djeca igraju – špekulaju.

frènjati se, prez. frènjān se, v. impf. špekulati se, igrati se »na frenje.«

frîtula, f., prženi uštipak, a od starih se čuje i ta naša riječ. Tal. frittella.

frizùlīn, m., gen. frizulína, vrsta ptice, žutarica obična. Serinus serinus L. Tal. – ven. *frisolin.*

fûdra, f., postava na odijelu. Tal.-ven. *fodra.*

fundàmenat, m., temelj. Lat. *fundamentum.*

fùrbast, adj., lukav, prepreden. Tal. *furbo.*

fùštān, m. i *vùštān*., m., gen. fuštána, platnena suknja, većinom tamnomodre ili crne boje. Tal. *fustano.*

fùštanj, m., gen. fùštanja, vrsta tkanine, flanela. Tal. fustagno.

G

gâče, f., pl. t., hlače (samo u tom značenju), inače *podgače* i *podgačice*, *vidi* mudante.

gáčonja, m., gaćast pijevac ili golub rječe se čuje *gàčan.*

gàdelina, f., aug. od gad, gadan čovjek, gadura, gadurina: »On je prâva gädelina«.

gàdura, f., i m., čovjek zao, loša karaktera.

gâjba, f., kavez. Tal. *gabbia.*

gäk, m., oveća močvarna ptica, bukavac pjegavi: Botaurus stellaris L.

gálac, m., 1) crno grožđe sitna zrna; 2) vrana crna. Corvus frugilegus L.

gänjač, m., gen. gânjča, kuka, o koju se nešto objesi. Tal. *gancio.*

gära (a ne: gára), f., crna ovca a i nadimak za ženu, upadno crne puti i crne kuštrave kose.

Gäro, m., ime za crna psa.

gardèlīn, m., gen. gardelína vrsta ptice pjevice, češljugar obični. Z. *gardelić*. – Carduelis carduelis L. – Tal. *cardelino*.

gȃroful, m., karanfil. Tal. garofano. Tal. ven. *garofolo*.

Gâz, m., ime morskog tjesnaca između Privlake i Vira.

gàzija, f., akacija: Ocvìtala je gàzija.

gȉra, f., vrsta nekakve sitne ribe. Tal. ven. *ghera*.

gȉrica, f., dem. od gȉra.

Glàvica, f., pl. t., ime jednog dijela ninskoga sjeveroistočnog polja.

glàvōč, m. gen. glavóča, vrsta neke male morske ribe oveće glave, vrlo je tečna, *gobius*.

glȉda, f., red. – Tu su riječ unijeli u ninski govor vojnici iz bivše austro-ugarske vojske. Danas se vrlo rijetko čuje. Njem. *das Glied*.

glìndura, f., žlijezda: »Nätekla ti je glìndura«.

gôba, f., grba, tal. *gobba*.

gôbo, m., grbavac, tal. *gobbo*.

górak, *gȓk*, adj., malo poznati pridjevi, *vidi* žuk. Dolazi samo u imenu »*gorko cvíće*«.

gôrko cvîće, n., tako se zove neko divlje poljsko cvijeće što ga beru djevojke za Gospu od Zečeva. Vidi o tom »Spomen-cvijeće« M. H. str. 636. u prikazu dra L. Jelića.

gospòštija, f., gospoština u značenju »gospodska zemlja«: »Kopali smo na gospoštiji«.

grȁbiti, prez. grȁbīn, v. impf. najviše se čuje u značenju »crpsti«, na pr. vodu, i to buricom ili kablom. Kada se upotrebljava pumpa, onda se kaže »crpiti vodu« ili »punpati vodu«.

gràdele, f., pl. t., »roštilj«: »Pèčū lòkarde na gràdelan«. Tal. *gratella*.

gràdine, f., pl. periferijske ruševine staroga grada Nina, koji je bio opasan debelim zidom i tvrđavama: »Brôd ti je vezan izà gradina«.

grȁ(h), m., gen. grȁva, m., ne upotrebljava se u značenju »pasulj«, »grah«, nego znači isto, što i *grahor*, neka vrsta variva, koju jede siromašniji svijet.

Gȓbe, f., pl. t., ime zaselka na uzvisini istočno od Nina, a sastavni je dio ninskoga područja. Od XVIII. st. tu se naselila Manfrinova kolonija iz Friula.

grȅb, m., grob. Kod Z. greb.

grèbati, prez. grèbēn, v. impf. eufemizam.

grȅšta, f., nezrelo voće. Tal. *agresto*.

grȅštav, adj., nezreo.

grȉblja, f., brazda, jarak ili puteljak među gredicama u vrtu.

grîntav, adj., cmizdrav, plačljiv. Prema tal. imenici *grinta*.

grîntavac, m., cmizdravac, grintav čovjek.

grȉzica, f., moljac.

grlȉčati se, prez. grlȉčān se, v. impf. Na dan sv. Blaža, 3. II., u kat. crkvama stavlja svećenik vjernicima pod vrat dvije unakrsne svijeće, da ih svetac očuva od bolesti grla. Kaže se: »Ìdemo se grlȉčati«. Ili »Ajmo na grlȉčanje«.

gȑmuša, f., pjenica, ptica iz roda Sylvia: prugasta grmuša, šmugavica, crnoglavka.
gûde, n., gen. gùdeta, odojak, prasence.
gúdac, m., odraslije muško gude.
gùdevina, f., meso gudeta, odojčeta.
gùdić, m., gude.
gùdin, m., gen. gudina, gudić.
gùdlić, m., gudić.
gùlož(an), adj. pohlepan za finim jelom, popašan. Lat. *gulosus*, tal. *goloso*.
gùnđalo, n., čovjek, koji gunđa.
gustòpupca, f., vrsta grožđa, RJA gustopupac, gustopupica.
gûtalj, m., gutljaj: »Pòpija san gûtalj ràkije«, t. j. malo.
guvernàtūr, m., gen. guvernatúra, namjesnik Dalmacije, koji je stolovao u Zadru. Tal. *governatore*.

I

ìmpastar, m., čuje se i *impjastar*, melem. Tal. *impiastro*.
ìntrada, f., ljetina, *litina* (ova se naša riječ danas više čuje). Tal. *entrata*.
îskobēč, f., uvredljiva riječ za ohola i naduta čovjeka.
iskobéčiti se, prez. iskòbečīn se, v. pf., isprsi se bahato: »A ôn se iskobéčija predà mnon kā da mi je gospòdar«.
iščepùšati, prez. iščepùšān, n. pf. »Òna crna iščepùšala je ùnu bílu kòkoš.
izàžeti, prez. îzažmēn, v. pf. iscijediti rukom, na pr. rublje, limun i dr.
izàžimati, prez. izàžmān, v. impf.: »Cílo popódne san izàžmila rōbu, tòliko je bílo.«
îzgled, m., primjer, uzor: »Nek ti òna dòbra dúša bûde na îzgled.«
izglédati, prez. îzgledān, v. impf., iščekivati: »Cílu ga je nōč na bolòturi izglédala.«
ìzgorina, f., ostatak izgorjela predmeta.
ìzradak, m., pismeno rješenje zadatka.
ìzradba, f., »izrada« se ne govori: »Ovoga mu je puta îzradba (broda) dobra.«
îztija, adv. istiha, u izgovoru se izuzetno čuje meko *z*.
ìzvrština, f., vanredni dio, koji dobije prije diobe obično najstariji brat, a može i mlađi, ukoliko se među ostalima istakao svojim radom za napredak kuće i posjeda. »Priznaše mu ìzvrštinu i dîja kā i drūgin«. (v. Rj. JA).

J

Jādarac, m., ime jednog vinogradskog predjela u neposrednoj blizini Nina. Na otoku Pašmanu jedan se predjel zove *Jadarce*.
jāgoda, f., plod (boba) kupine: »Bērē po rèdinan jāgode,« t. j. crne kupine.

jàjina, f., ljuska od jajeta: »Tî bi se žênija, a još ti se jàjina za gùzicon vuče,« t. j. još si premlad, dijete.
jàketa, f., kratki kaput građanskog odijela. Tal. *giacchetta*.
Jakètina, m., disprecativ od Jako, Jakov.
jápan, m., rječe: jápno, n., vapno.
jâra, f., staja, natkrita i zatvorena prostorija za stoku. »Îstiraj óvce iz jâre pa zatvòri vráta, da tèle ne pòbigne.«
járam, m., 1. jugum, jaram volova; 2. na ninskim kaićima *greda*, pričvršćena preko kaića, a na njezinu desnom i lijevom kraju usađena je po jedna sova za veslo. *Vidi* sova.
Jasénak, m., ime jednoga bregovitog predjela istočno od mjesta Nina: »Nâše je tŕsje na Jasénku.«
Jasènovo, n., ime jednog dijela vrškog polja nedaleko od Nina.
jâšmak, m., veliki rubac za glavu, koji je na jednom dijelu urešen vezivom, a nosile su ga samo žene, dok se još nosila narodna nošnja. Djevojke su nosile crvenu kapicu.
jàtara, f., zelena mlakuša, močvarna ptica. Gallinula chloropus L.
jàzbinjak, m., jazbina. Imenom *Jazbinjak* zove se jazavčja spilja (rupa) u kršu kod Međujaža.
jêgar, m., nekakva ptica, leganj kozodoj. Caprimulgus europaeus L.
jèjina, f., velika sova ušara. Bubo bubo L. Vidi podgorac.
jètika, f., *vidi* sučija.
jètikljav, adj., sušičav, tuberkulozan.
ježínac, m., gen. ježínca, i jèžinca, v. bušinac.
jûca, f., kap, kaplja. Kletva: »Jûca mu pala!« Tal. *goccia*, tal.-ven. *gozza*.
jûgo, n., južnjak, južni vjetar: »Pûšē jûgo«.
jûgovina, f., »Kakvo je vrime?« – Jûgovina, »t. j. vrijeme s jugom. Aug. od jugo.
jûžina, f., topli južni vjetar, jugo: »Krénila je jûžina, pa če okòpniti.« Aug. od jugo.

K

kacàvida (e), m. odvijač. Tal. *cacciavite*.
kacìjō, m., gen. kacijóla. ožica, »šefla«. Tal.-ven. *cazziol*.
kàdinjak, m., kadionica, kadilo.
kàić, m., brodić, čamčić. Tal. caicchio.
kájić, m., »veliki njorac,« ronac srednji, *vidi* žmergo. Mergus serrator.
kàjmak, m., vrsta jegulje velike glave.
kàlati, prez. kàlān, v. pf., skinuti, spustiti: »kàlati gače«, »kàlati ìdro« i dr. Tal. calare.
kālēb, m., galeb. Larus cachinnous. Tall. i Lorus canus L.
kalèbić, m., galeb obični. Larus ridibundus. Dem. od kaleb.
kalívati, prez. kàlivān, v. impf., spuštati, kalivati, opadati: »I víno kàlivā.« »Ēno kàlivā bàndiru.« Tal. calare.
kâmara, f., soba. Tal. *camera*.

kämariš, m., a stariji govore tämariš. Kod Z. tamariž, lat. *tamariscus*, metljika.

kamòmila, f., kamilica. Tal. *camomilla.*

kànāta, f., svršetak nekog posla: kopanja, trganja i dr.

kända, kao da.

känica, f., posebno otkan ili od sukna pojas za ženske većinom urešen vezivom.

kàntīr, m., gen. kantíra komad grede različite duljine, na kojem počiva bačva u podrumu. Tal. *cantiere.*

kàpac, kapaca, -co, adj., sposoban, kadar, vrstan: »Nisi ti kapàca to nositi.« – Tal. *capace.*

kapìtān, m., gen. kapitána, kapitan sela, glavar, starješina sela. – Tal. *capitano.*

käpula, f., crveni luk. Tal. *cipolla.*

kàrjola i *karìjola*, f., tačke. Tal. *carrinola.*

kàšeta, f., manji sanduk, škrinjica. Tal. *cassetta.*

kàšūn, m. gen. kašúna, veliki sanduk. Tal. *cassone.*

kàšteja, m., gen. kàštela, kula. Lat. *castellum*, tal. *castello.*

kaštràdina, f., na dimu osušena škopčevina, pa i svaka ovčetina. Tal. ven. *castradina.*

këna, f., mahuna.

kîće, n., kol., granje s lišćem: »kîće maslina.« Čuje se meko *ć*. Kod Z. *kitje* u istome značenju, jer još nije bilo provedeno novo jotovanje.

kìjati, prez. kìjān, v. impf.: »vani kìjā.« t. j. pada snijeg. »Zakìjalo je.« t. j. pao je snijeg.

kijati, prez. kîšēn, v. impf., kihati.

Klànice, f., pl. t., ime dijela Nina izvan otoka, zapadno od južnog mosta.

Klàničko bläto, n., ime onog dijela Ždrijaca, koji prekinut Ustima, ostaje na strani prema Klanicama, te ga Klaničari upotrebljavaju za pašnjak.

kläpavica, f., sprava od daske i gvožđa, kojom se klepeće u crkvi i van nje od Velikog četvrtka do Vel. subote, kada crkvena zvona ne zvone.

kläpniti, klapnuti, prez. kläpnēn, v. pf., udarati: »Kläpni ga, kad ne će da slûšā.«

klëpast i *klëpav*, adj., klepave uši: »Lîp bi bîja, da nêma klëpaste uši.«

klépa, m., nadimak za čovjeka klepavih uški.

klepètalo, n., čovjek, koji puno brblja.

klepètanje, n., 1. nesnosno brbljanje, 2. klepetanje seljačkih kola.

kljöcati, prez. kljöcān, v. impf., ići na štakama ili na protezama. Kod Z. u značenju *grgoljiti.*

klîštār, m., gen. klištára, vidi škorpiun.

klòbučār, m., gospodin, t. j. tko nosi klobuk. Nekada su u Ninu seljaci nosili crvene kape, a gospoda klobuke, pa su zato seljaci nazivali gospodu klobučarima.

kljùnica, f., čobanski štap sa svinutim gvozdenim šiljkom, kojim čobani zimi otkopavaju zaljusprane puževe.

Knèginja, f., danas ime zdenca pod klaničkim kršem pri kraju zapadne luke. Živa voda, pitka i zdrava. *Vidi* Klanice.

Knèžija, f., Knežev vrt, danas naziv za jedan omanji predjel jugoistočno od Nina.

kȍcati, prez. kȍcān, kvocati: »Kȍčka kȍca.«

kòčeta, f., krevet. Tal. *cochietta.*

kȍčka, f., kvočka, kokoš, koja kvoca.

kočkètina, f., aug. od kočka.

kȍčo, m., kočijaš. Tal. *cocchiere.*

kokodákati, prez. kokòdačēn, v. impf.: »Kȍčka kokòdače, sigurno je sníla jáje«.

kôga, f., kuharica, sve se više čuje *kuvarica.* Tal. *cuoca.*

kôgo, m., kuhar, a sve se više čuje *kuvar.* Tal.-ven. *coce* (cuoco).

kokòšetina, f. meso od kokoši.

kokòšica, f., nekakva močvarna ptica, pjetlić šareni (Ortygometra porzana L.) pjetlić mali (Ortygometra parva Scop.) i mlakar pjetlić (Rallus aquaticus L.)

kȍkoš dìvljā, f., droplja, vidi divlja kokoš.

kȍlāndra, f., ševa velika. Kod Z. kolandra. – Melanocorypha calandra L.

kȍl(a)p, m., kap, udar krvi. Tal. *colpo.* »Dòšā mu (ili ûdrija ga) kȍlp!«

kòleda, f., palenje vatre o Ivanju-ljeti ili o Petrovu, kada mladež kroz plamen poskakuje preko vatre: »Pâlē na Kréljevcu kòledu, âjmo preskakívati«. Pale se većinom kupovi slame, loze ili suharja.

kolican, hyp. od kolik, čuje se i *kolišan.* Najviše se govori u određenom obliku: kolicni i kolišni.

kolùnaš, m., gen. kolunaša, član Nar. garde-mjesne policije – kojoj je bio na čelu kolunaški serdar.

kòlūr, m., gen, kolúra boja. Lat. *color*, tal. *colore.*

kòmīn, m., gen. kòmina, ognjište u kuhinji. Lat. *caminus*, grč. κάμινος.

kòmodan, adj. udoban, Tal. *comodo.*

kòmōštre, f., pl. t., gen. komoštara, verige, koje vise nad ognjištem ili kominom, i o koje se objesi lonac tako, da ispred njega gori vatra. Uvođenjem štednjaka nestaje komoštara i u seljačkim kućama.

kònoba, f., pivnica, vinski podrum. Lat. *canaba.*

konjùsina, f., aug. od konj.

korèntija, f., *vidi* propuv, tal. *correntia.*

kosìrić, m., vrsta ptice, pištara obična. Apus apus L.

kȍslata, f., vrst bačve, koja sa strane ima mali otvor.

kȍš, m., drvena naprava, u kojoj se gnječi-masti-grožđe; stavlja se na manji badanj ili na otvorenu bačvu (maštel), da mast iz koša odmah curi u badanj. Drugog značenja »koš« nema.

kòtljačica, f., dem. od kotlja, vrsta male motičice na dugu dršku, kojom se kotlja gredica između redova povrća.

kòtljati, prez. kòtljān, v. impf., kotljačicom plitko kopati i čistiti od trave gredicu u vrtu među redovima povrća.

kòšet, m., meso od buti. Tal. *coscetto.*

kòšte, f., pl. t., brodska rebra. Tal. *coste.*

Kôžino, n., ime sela, koje je do oslobođenja pripadalo ninskoj općini, koje se nalazi na pola puta uz cestu Nin-Zadar.

kòžūn, m., gen kožúna, kožuh, koji nose Ličani: »Êvo nan Gŕge Čávića u kožúnu, dòvezā je dŕvā.«

Kràljina, f., ime starinske ceste u ninskom i zadarskom području. Potječe još iz rimskoga doba te je održana i u starohrvatsko doba. Odvojak Kraljine između Murvice i Smokovića zove se *Kraljičin put*. Predaja vezuje obadva naziva s putovanjima dviju kraljica Jelisave i Marije u XIV. st. (Isp. dr. Jelić: Dvorska kapela sv. Križa u Ninu, str 2–3.)

krāvarica, f., vrsta ptice, pastirica bijela. Motacilla alba L.

krčmètina, f., aug. od krčma.

Krèljevac, m., naziv trga u Ninu u blizini nekadanjega kraljevskog dvora iz doba hrvatskih vladara nar. krvi.

krẽn, m., prema njem. dijalektu, hren.

krẽpalina, f., meso od crknute živine ili vrlo loše mršavo meso od zaklane životinje. Za mršava, bolesna, ali zla čovjeka također se upotrebljava ta riječ. »Êno îdē òna krẽpalina ù crkvu, kanda će mu što pòmoći, da se rîši onoga zlā, što je učinija svîtu.« (Ili: »Štō se vúčēš ka krẽpalina?!«).

krèpati, prez. krèpān, v. pf., crknuti, uginuti. Tal. *crepare.*

krepívati, prez. krèpivān, v. impf., crkavati. Tal. *crepare.*

krẽšiti, prez. krẽšīn, v. impf. rasti: »Počelo je more krešiti«, ali se čuje i »more plima.« Tal. *crescere.*

krẽšta, f., kresta kod pijevca. Tal. *cresta.*

kríviti se, prez. krîvīn se, plakati: »Bîž kući, dite ti se krîvī.«

krížati, prez. krîžān, v. impf., 1. »pòp krîžā.« t. j. blagosivlje križem u ruci; 2. križati pasmine, na pr. goveda, ovaca i dr., »križani pilići«; 3. »križaju nan se puti«; 4. križati se, t. j. stavljati na sebe rukom znak križa; 5. vráčati.

kŕpuša, f., krpelj: »Pās ti je pūn kŕpuša.«

kŕsnica, f., imendan, dan krsnog imena.

kŕšćanin, m., kršćanin znači »katolik,« a *riščanin* znači »pravoslavni:« »Mi kŕščani i vi riščani lîpo smo se slágali, dok vrâg nije dònija ònoga pòpa; vrâg ga îzija!«

krûnka, f., ševa šumska. Danas je ta riječ poznata samo starima. Lullula arborea L.

krúpa, f., grad, tuča bez razlike, da li je sitna ili krupna: »Krupa nan otukla i trsje i kukuruz.« Tuča se ńe čuje.

kùčār, m., gen. vrsta kopče nalik na kuku, koja se zahvaća za sponju (*vidi* sponja), a upotrebljava se na odjeći.

kukùruznī bŕk, m., kukuruzna resa, a čuje se i »kukuruzna svila.«

kukùvija, f., noćna ptica, slična ćuku; neki je zovu i »mala sova,« a za nju vjeruju, da predskazuje smrt u kući ili u blizini kuće, sa krova koje zakriješti.

kùnpīr, m., gen. kunpíra, krumpir.
kùntenat, adj., zadovoljan. U novije doba prevladuje domaća riječ. Tal. *contento.*
kûnjka, f., vrsta školjke, »mušula«. Tal. *conchiglia.*
kûpa, f., crijep. Tal. *coppo.*
kùrdela, f., vrpca. Tal. *cordella.*
kûrba, f., kurva.
kurbànjski, adj., »kurbanjski sin.«
kûrbati se, prez. kûrbān se, kurvati se.
kurbètina, f., aug. od kurba.
kûrbica, f., dem. od kurba.
kùšīn, m., gen. kušína, *vidi* jastuk. Tal. *cuscino.*
kûtnjī, adj., kućni: »Tô je nāš kûtnjī pòsā, brez koga nema kûtnjega rêda.«
kûvati, prez. kûvān, v. impf., »kùvati krŭ« mijesiti kruh. Upotrebljava se samo u značenju mijesiti. – *Vidi* váriti.
kûželj, m., izdizanje i mutljanje vode pri vrijenju: »Da se blītva svārī, dõsta je nīkoliko kûželja«. Kod Z. kuželj znači mlaz, vrutak vode.
kužèljati, prez. kužèljān, v. impf.: »Voda kužèljā, oču li metnuti zĕlje,« t. j. voda već vri.
kùžīna, f., kuhinja. Tal. *cucina.*
kvārat, m., gen. četvrt: kvarat vina. Tal. *il quarto.*
kvârta, f., mjera od 8 polučaka. Na kvarte stari još i danas mjere žitarice.
kvàrtoč, gen. kvàrtoča, posudica, mjera od kvarta. Tal. *quartuccio.*
kvàsina, f., samo vinski ocat.

L

lăcman, m., i *lăcmanka*, f., stranac i strankinja, odjeveni po gospodsku. Njem. *Landsmann.* Čuje se i *lăncman.*
lâjčiti, prez. lâjčīn, v. impf. šetati brzim korakom:« Cílu vĕče lâjčī ka vījor po mīstu, pa mu se svi smíjū.«
làncūn, m., gen. lancúna, plahta. Tal. *lenzuolo.*
lândrati, prez. lândrān, v. impf., skitati se, hodati bez cilja, a katkad i u značenju »lutati.« Njem. *wandern.*
lândravac, m., onaj koji lândrā.
làndrovina, f., skupno ime za morske golube, pse, mačke, vole, raže i sl. »Nòčas smo se na svíči natukli làndrovine«. *Vidi* landrati.
làntērna, f., svjetionik na moru. Tal. *lanterna.*
làškati, prez. làškān, popuštati uže ili »tunju,« kada se na udici zakvači veća riba. Tal. *lascare.*
làštvo, n., »poći u laštvo«, priženiti se.
lăța, f., lim. Tal. *latta.*
làzanje, f., pl. t. rezanci, a prema tal. čuje se i riječ *tajàdele* u gospodskim kućama.
láze, m., blaža riječ za lašca.

lázonja, m., laze, lažac.
lebèditi, prez. lebèdīn, v. impf. čeznuti, živo željeti.
léglo, n., 1. ležaj, loža, log: »Nàšā san ga na léglu«; 2. skot, mlado od životinje, a u psovanju i mlado od ljudi: »Vražje je on léglo.«
lèpūnja, f., lupina od zrna grožđa; kožica koja ostane, pošto se iz zrna grožđa ili trešnje iscijedi sok. I od breskve i šljive ostaju lepunje.
lepùnjati, prez. lepùnjān, »lepunjati grozje«, t. j. jesti i bacati lepunje.
lepùrica, f., leptir.
lèroj, m., sat, džepni ili zidni. Tal.-ven. rolojo (orologio.)
lîbar, m., gen. lîbra, knjiga; u novije se doba više čuje »knjiga« nego »libar«. Lat. *liber*, tal. *libro*.
lěška, f., meka za ribu, vidi mamac pod 3. Tal. *l' esca*. RJA kvočka ili uopće ptica, što leži na jajima.
lètārka, f., avion. Tu sam riječ čuo god. 1940. od jednog seljaka, koji je krcajući pržinu u Ždrijacu opazio dva talijanska aviona te spontano uzviknuo prema nama kupačima: »Eno dvi talijanske letarke!« Pojam izrečen onomatopejski.
lêva, f., novačenje. Tal. *leva*.
lèvanat, m., gen. lèvanta, istočnjak, »istočni vitar«. Čuju se i obje naše riječi. Tal. *levante*.
lîca, f., vrsta morske grabežljive ribe.
Lìčkulja, f., Ličanka.
lìjavica, f., prolijev.
likàrija, f., lijek.
lîpušast, adj. ljepuškast.
lístavak, m., g. lístavka, vezen oprsni nakit za djevojke, posut zlatnim ili srebrenim novcima ili pucetima.
lì(n)trat, m., slika, fotografija. Tal. *ritratto*.
lì(n)tratati, prez. lìntratin, fotografirati. Tal. *ritrattare*.
livája, m., i f., ljevoruk.
lízōnja, m., lizavac, ulizica.
lóvati, prez. lôvān, v. impf. biti u lovu, tražiti divljač.
lùbēn i *lùbīn*, m. vrsta bijele ribe, »brancin.«
lucmàrīn, m. gen. lucmarína, ružmarin.
lûk, m., bijeli luk, vidi češnjak; crveni luk, »luk crljénac« zovu *kapula* (vidi pod tom riječi!)
lûč, f., gen. lûči, (ne: lûč, m., gen. lûča) zublja, vatra, koju čobani pale radi svijetla.
lûčar, m. gen. lûčara, čovjek, koji pali luči, a ne onaj, koji ih pravi: »Na planìni (Velebitu) lûčari svítle«.
lugàrīn, m., gen. lugarína, vrsta ptice, čižak zelenčica. Spinus spinus L. Tal. *lucarino*.
lukšìjati, prez. lukšìjān, v. impf., prati rublje u lukšiji.
lùmīn, m. gen. lumína, žižak, svijeća uljenica. Tal. *lumino*.
lumbàrdelina, f., dio gradskih zidina kod gornjih vrata, odakle su pucale *lumbarde* (topovi).

lùnbrela, f., kišobran. Tal. *l' ombrella.*
lumbrèlišta, m., popravljač kišobrana.
luncìjati, prez. luncìjān, v. impf., rjeđe se čuje i »slaviti«, na poseban način zvoniti u zvoniku na velike blagdane i uoči njih.
lùnjati, prez. lùnjān, v. impf., za čovjeka: hodati bez cilja; za životinju: skitati se. – »Eno van kobila i ždribe lunjaju po polju, a sve je blago već došlo kući.«
lúžiti, prez. lûžīn, v. impf. 1. posipati lugom, pepelom. Na Pepelnicu se ljudi luže u crkvi, t. j. svećenik ih posiplje pepelom po glavi. 2. lužiti robu, t. j. stavljati je u lukšiju.

Lj

ljéljati, prez. ljêljān, v. impf. ljuljati, refl. ljéljati se: »Ne ljêljaj se!« »Ljelja mi brod.«
Ljúba, f., upotrebljava se samo za žensko ime.
Ljúbač, m., ime sela, koje je do Oslobođenja pripadalo ninskoj općini.
Ljùbimir, m. Ljubomir.
ljùckī kao adv. često znači jako, *veoma:* »Ljùckī san se namučija.« – »Baš san ga ljùcki īstukā«. Ali se čuje i u značenju *lijepo, pravilno:* »Pīvaj ljùckī!« – »Govòri ljùckī!« – t. j. lijepo i jasno kao čovjek.
ljùspra i *ljúspra*, f., bijela ljuska, kojom se puž »zaljùspra«, t. j. kojom zatvori otvor na svojoj kućici.
ljútac, m., gen. ljúca, jastreb, kojega su stari nazivali i *golúbac*. Danas se ta riječ rijetko čuje.
ljùtica, f., zmija ljutica, otrovnica, za poskoka se većinom kaže samo »*ljutica*«.
ljùtika, f., vrsta luka.

M

mâča, *f.*, mrlja, pjega. Tal. *macchia.*
mâčati, prez. màčān, v. pf. zamrljati, uprljati. Tal. *macchiare.*
mâčija, f., mačuha, mačeha.
mačkètina, f., aug. od mačka, mačetina.
maìštrāl, m., gen. maištrála, sjevero-zapadni vjetar: »Pûšē frīškī maìštral«. Tal. *maestrale.*
mâla, f., 1) žensko dijete, 2) ljubljena djevojka, zaručnica.
mâlī, m. 1) muško dijete: ... »moj mali« (sin); 2) ljubljeni momak, zaručnik: »Kad se môj mâlī vrâtī iz sõldāta, vìnčat ćemo se«.
mámac, m., 1) fićuk, kojim se mame ptice; 2) hrana, koja se stavlja na »gvožđa« za hvatanje lisica i miševa; 3) meka za ribu ne zove se »mamac«, nego prema tal. *lešķa* (vidi pod tom riječi!).
màndrač, m., gen. màndrača i mandráča, malo pristanište za lađicu. Tal. *mandracchio.*

mànula, f., vrsta male bijele ribe; tal.-ven. *menola*. Na Rabu mènula.
mântra, f., teška briga, mučan posao: »Ìmā san pūno mântre, dôkle san to isposlòvā«.
mântrati se, prez. mântrān se, v. impf., mučiti se, mnogo se brigati.
manùvāl, m., gen. manuvála, zidarski pomoćnik. Tal. *manovale*.
manuváliti, prez. manùvalīn, v. impf., pomagati zidaru.
mär(a)č, m., gen. mârča, mart, ožujak. Ninjani najradije nazivlju mjesec rednim brojem: »To je bilo u trećem misecu«. Čuju se i narodni nazivi mjeseci. Lat. *martius*.
maràngūn, m., gen. marangúna, stolar, drvodjelac. Tal.-ven. *marangon*.
mârčeni, adj., ožujski: »Bölje, da te mârčeno sûnce grīje, nego da te mäčija bījē«.
màšteja, gen. màštela, m., mali badanj. Tal. *mastello*.
Mèdujaže, f., pl. t. ime odulje močvarne doline od Jasenka do Boljkovca, omeđene sa sjeverne strane bregovima ilovače, a sa južne visokim kršem. Tom dolinom protječe Ričina.
mekòta, f., zemlja oranjem ili kopanjem smekšana. I Z. je upotrebljava.
mekòtiti, prez. mekòtīn, v. impf. smekšavati, kopati ili orati još tvrdu zemlju prije sjetve.
mêrli, m., pl. t. čipke. Tal. *merli*.
mìdelja, f., medalja. Tal. *medaglia*.
mìdeljica, f., dem. od midalja.
mìrākuja, m., gen. mìrakula, čudo, ova naša riječ danas prevlađuje. Tal. *miracolo*.
mīlo biti komu koga, žao biti komu koga, žaliti koga: »Mīlo mi je bílo diteta«. Ta se fraza nalazi i kod Z.
mirìtati, prez. mirìtān, v. impf., zasluživati: »Mirìtāš, da te trīsnēn«. Tal. *meritare*.
mìlūn, m., gen. milúna, dinja. Tal. *mellone*.
mīstoliti se, prez. mīstolīn se, v. impf. biti na sjedalu nemiran, mijenjati mjesto: »Ne mīstoli se, mîrno sjèdi!«
mišćanskī, adj., mjesni: »mišćanski kapitan« (mjesni glavar sela).
Mīšnjak, m., ime krševita i nenastanjena otočića u blizini Zečeva kod Nina.
mlītaviti, prez. mlìtavīn, v. impf., postajati mlitav.
mòcira, f., gomila sitnijeg kamenja, ostataka ruševina. Lat. *maceria*.
mòdrac, m., gen. modràca, vidi dunbalj: dubina mora, koja je modra u »dunbalju«, za razliku od boje mora na pjeskovitoj plićini.
mòrcinjak, m., vrsta balava puža bez »ljuspre«, koji ne prezimi u zemlji, nego pod kakvim kamenom ili trulim drvom.
mòrebit(i), adv., moguće, možda: »Mòrebit je bölestan, kad nije dòšā«. – I Z. stalno upotrebljava tu riječ.
morètūn, m., gen. moretúna, vrsta ptice, ronac bijeli. Mergus albellus L.
mornàrić, m., 1) dem. od mornar; 2) vrsta ptičice, vodomar ribić. Alcedo ispida L.
mòrskī gävran, m., vranac veliki. Phalacrosorax carbo L. Kormoran.

môviti se, prez. môvīn se, v. pf., maknuti se, krenuti se: »Môvi se bržje«. Tal. *movere.*

mȑcīnjak, m., tako stari Ninjani nazivahu orla lešinara. Z. ima: »orli mrcinjaci«. – 73. Danas se ta riječ vrlo rijetko čuje, jer ju je utjecajem škole istisla riječ *lešinar.*

mrȅna, f., vrsta cipla, cyprinus barbus.

mȑgīlj, m., gen. mrgílja, odulji neizrovani humak, koji služi kao meda između dvije njive ili dva vinograda. Mrgilj obraste travom, te po njemu može stoka da pase. U nekim se drugim krajevima zove *mȑginj* i *mrgîn.*

mr̂liti, prez. mr̂līn, v. impf., hyp. od mirisati: »Òvaj sâpun fino mr̂lī.

mrlîšati, prez. mrlîšīn, v. impf., mirisati: Cviće mrlîšē (rjeđe mȑlîšī).

Mr̂tvī dân, m., dušni dan, 2. XI.

mùčati, prez. mûčīn, šutjeti, ovaj glagol nije poznat, pa se čuje samo *mùčati.*

mùdānte, f., pl. t., gen. mùdanata, gačice, *vidi* podgače. Tal. *mutande.*

mûja, f. vino nešto oštećeno i mutno. Tal. *muffa.*

mûja, m., gen. múla, gat. – Tal. *molo.*

múka, f., nije samo brašno, nego bilo koje brašno s vodom, neka brašnena kašica. U nekim je krajevima Dalmacije, na pr. u okolici Splita, *múka* – kukuruzno brašno.

múlac, m. i *mûlo*, hyp. od mulac, kopile, ali ova se riječ ne čuje.

mùlete, f., pl. t., gvozdene štipaljke za vatru. Tal. *mollette.*

mùna, f., budala. Tal.-ven. *monna.*

mùnīta, f., sitni novac: »Neman sada mùnite, osin ako mi ti moreš prominiti iljadu«.

mùnjen, adj., sulud, budalast.

munjésati, prez. mùnjesān, ludovati: »Što mùnjesāš po kûći?«

mùnjezgra, f., debela, suha trska, kojoj je na vrhu privezan špag, a na kraju toga po nekoliko metara dugog špaga priveže se nekoliko glistina, nadjevenih na čvrstu pređu. Tom se ribarskom primitivnom napravom love oveće jegulje nakon velike kiše ili za poplave.

mùrtela, f., bosiljak. Z.: murtela. Tal. *mortella.*

mûrva, f., dud. Murvom se zove i plod (»bila i crna murva«) i stablo: »Ûspeja se na mûrvu pa zòblje i trése mûrve«.

muškàrjola, f., žičani ormarić za spremanje jela protiv muha. Tal. *mascaiola.*

mùškat i *muškàteja* (gen. muškatela), m., vrsta loze, grožđa i vina: »Posádija san nikoliko pánjā mùškata, da i mi ídēmo i píjēmo mùškata« Tal. *moscato, moscatello.*

mùškīć, m., gen. muškíća, muško dijete: »Îmān dvâ muškíća,« t. j. dva sinčića. »Žena mi ròdila muškíća« mj. muško dijete.

mûtati, prez. mûtān, v. impf., nerazumljivo mucati.

mùtav, adj. nijem. Tal. *muto.*

mùtavac, m., čovjek, koji muca.

mûto, m., nijem čovjek. Tal. *muto.*

mûvarica, f., vrsta ptice, muharica siva. Muscicapa grisola L.
mûž, m., samo u značenju »coniunx« m.; oženjen čovjek za ženu je *muž*. Žena kaže: »Môj mûž«. Drugi vele ženi: »Mûž ti je porúčija, da mu donèseš pĩti«. Kada se kaže »muž i žena«, znači »coniuges« (bračni par).
mužàrjola, f., brnjica za psa. Tal. *muserola* i *musarola*.
mûzika, f., muzika, glazba. Tal. *musica*.
mužikati, prez. mužikān, v. impf., svirati na nekom glazbalu.

N

nàbūnjen, adj. buntovan, nezadovoljan, namrgođen: »Dòšā je vās ljût i nàbūnjen«. Taj su pridjev upotrebljavali stari, danas se više ne čuje.
nâčva, f., sg., gen. nâčve, drveni sud, veliko izdubeno korito, u kom se mijesi kruh ili se šuri zaklano prase. Danas zovu naćvom i od drva sastavljeno korito.
nâčvica, f., dem. od načva.
nàdime, n., titul: »Ĩme mu je Páve, a nàdime *dòn:* Don Pave. – Mladi naraštaj ne pozna te riječi.
náglednik, m., nadglednik, *vidi* dvornik.
nagúliti se čega, prez. nàgulīn se, nabiti se, najesti se: »Nagúlija san se zelja i fažola«.
nâjskobi, adv., osobito, napose, najviše.
nákot, m., ono, što se nakoti: »Kolika li nákota u tebe, pravi blagoslov bòži!« – t. j. mnogo se nakotilo blaga, stoke.
nakrásiti se, prez. nàkrasīn se, nakresati se, opiti se: »Gle ga, što se nakrásija, pa se drži zida«.
nálet, m., upotrebljava se samo u ovome smislu: »Nẽotice san ga u náletu udrija«.
namićati se, prez. nàmićan se, v. impf., igrati se igre »kamena s ramena«, t. j. takmičiti se, tko će dalje baciti isti kamen. Čuje se jasno meko *ć*.
nânka, vez., niti. Tal. *ne anche*.
naparîčati, prez. naparîčan, v. pf. smoći, nabaviti, pribaviti: »Kô bi ti svẽ tô nàparičā! Pũno si stvári nabròija«. Tal. *apparecchiare*.
nàpovid, m., oglašenje u crkvi za vjenčanje.
napòvidati, prez. napòvidān, v. pf. *napovídati*, v. impf., oglašivati za vjenčanje: »Pòp nas je u nèdilju napòvidā po prvī pût«.
narózati, prez. nàrozān, v. pf. namrskati (što se također čuje), nabrati svilu, platno.
nâružno póći, poći u divlji brak (za žensku) t. j. ilegalno se udati. Govori se i: Ûdala se nàružno.
násić, m., omanje pomoćno veslo na brodu. Meko *ć*.
natenáne, adv., polagano: »Pušti sad, neka kúvā natenáne, samo od vrimena do vrimena promišaj, da ne zagori«.
navìgati, prez. navìgān, v. impf., ploviti kao mornar na parobrodu: »Môj (muž) navìgā do Merike po velikin morin«. Lat. i tal. *navigare*.

navíjati, prez. nàvijan, v. impf. navrtati, kalemiti, cijepiti, na pr. lozu, voćku. Čuje se i *nàvrčati*, a v. pf. navŕniti.
nèote, adv. nehote, nehotice.
neprílika, f., 1) gadan, ružan čovjek; 2) čovjek, koji prouzročuje neugodnosti. – »Bîž od mene, neprilíko jèdna!«
nèsrētnjāk, m., gen. nèsretnjaka i nesretnjáka, nesretan čovjek, nesretnik.
nèvēra, f., velika oluja, vijavica. Tal. nevajo, *neviera* (v. N. Zingarelli: Vocabolario della lingua italiana). – Tal.-ven. *neverin*.
nevèrin, m., gen. neverína, oluja. Tal.-ven. *neverin*.
nèzdravac, m., veliki čir pod pazuhom ili na vratu.
nògāda, f., udarac nogom. »Dâj mu (psu) nògādu u rebra!« (Formant *-ada* iz tal.-ven. dijalekta).
nògat, adj., samo za ženu jakih i debelih nogu: Nògata žena.
nògina, f., aug., od noga. Čuje se i *nožurina*.
nūde, uzvik za nuđenje: »Nûdē uzmi, popi!«

Nj

njaúkati, prez. njàučēn, v. impf., mijaukati: »mäčka njàučē«.
njórac, m., vidi žmergo, gnjurac.
njòriti, prez. njòrīn, v. impf., roniti: »Dica se kupaju i njòrē u dunbalju«.
njôrka, f., vrsta divlje patke iz roda nyroca (lat.).
njôrkica, f., dem. od njorka, vrsta male njorke. Nyroca fuligula L.
njürgati, prez. njürgān, v. impf., kroz nos govoriti, napose u značenju prigovarati.
njürgavac, m., čovjek, koji njurga.

O

òbāći, prez. òbađēn, v. pf. 1) posjetiti rodbinu :»Pòšla je ù Vrsi òbāći (meko *ć!*) svoju bräču i sestre«; 2) pregledati polje, stoku i sl.: »Bija san òbaći polje, a žena mi je dotle òbašla ovce na paši«; 3) obaći jarugu, lokvu, ogradu i sl.: »Smòčičeš se, obáđi tu lokvètinu«, t. j. pođi okolo nje.
obečívati, prez. obèčivān, v. impf., obećavati: »A jer si mi obečíva, kad si znäja, da nêš mòč dät?«
òbuka, f., odjeća: »I žaba (kornjača) ima svoju obuku«.
òcolaviti, prez. ocolavīn, v. pf., postati šepav, »colav«, ošepaviti. *Vidi* colav.
òcotaviti, prez. òcotavīn, v. pf. postati »cotav«, ošepaviti. *Vidi* cotav.
òčāda, f. vrsta bijele morske ribe, ušata. Tal. occhiata.
očáli, m., pl. t., *očale*, f. pl. t. naočali.
očalíni, m., pl. t. »cviker«, a »*očàlin*« je monokl: »Dòšā niki gospòdin s očalínom na jednon oku. Kažu, da je Ìngležʻ«.
očepùšati, prez. očepušan, v. pf. očepurati.

očóriti, prez. òčorīn, v. pf. očoraviti u prelaznom i neprelaznom značenju.

odàtrag, adv. otrag, iza (od-natrag): »Pä je išā odàtrag«, a čuje se i kao prep.: »odàtrag mene«.

odcólati, prez. òdcolān, v. pf., odšepesati, *vidi* colati.

òdcotati, prez. òdcotān ,v. pf. odcolati.

odgégati, prez. òdgegān, v. pf., otići gegajući se, otklipsati.

ògreca, f., ogrica, ogrlica, dio košulje, koji stoji oko vrata.

ògrk i *ògrc*, m., pl. ogrci (od toga sg. *ogrc*), morski pužić, a zovu ga i *ùgrk*, pl. ugrci.

Ògušte, f., pl. t. ime jednog dijela močvare i pašnjaka pod brijegom od ušća stare Ričine do početka Jaruge (nove Ričine).

opàtrniti, prez. opàtrnēn, v. pf. udariti.

òplečak, m., gornji dio ženske nar. odjeće, spojen sa suknjom, fuštanom.

òpleće, n., ženska kratka košulja, koja se nosi ispod oplečka. Izuzetno se čuje meko *ć*.

òras, m., orah, nastao prema pluralnom obliku *orasi*.

ôrgan, m., pl. ôrgani, orgulje: »Ajmo u ôrgan«, t. j. na mjesto, gdje su orgulje. »Svírajū ôrgani«, t. j. orgulje.

orúniti, prez. òrunīn, v. pf. oruniti kukuruz, ozrniti, izmrviti.

òrzati, prez. òrzān, v. impf., po starinsku pjevati, oôjkati: »Ajde, kûme, da zäpivamo o-o-o-o ...«

ostìljati, prez. ostìljān, v. impf., ostiljati magarca, t. j. staviti na nj ošljaru.

òšljara, f., nekakvo drveno sedlo, koje se stavlja na magare, a služi za smještaj tereta, na pr. drva i dr.

otàkāč, m., gen. otakáča, drvena široka posuda, nalik na nisku otvorenu bačvu; u otakač se otače vino.

otìrač, m., gen. otiráča, stari su tako nazivali ručnik, ubrus.

òtklipsati, prez. òtklipšēn, v. pf., *vidi* odgegati.

oznániti, prez. òznanīn, v. pf., obavijestiti. Stari su govorili: »Triba oznániti narod«. Danas se više taj glagol ne čuje.

P

päčar, m., sokol sivi. Falco peregrinus Tunstall.

päčar bâlin, m., lovačka sačma za ubijanje pataka. U Zatonu *patkar*.

pàjōl, m. gen. pajóla, daska, koja se stavlja za pod na rebra broda. Tal. *paiolo*. Kaže se: »Sv. Jóle sīpe na pajóle«, t. j. o Josipovu u ožujku love se sipe i bacaju u brod na pajole.

pàkā, m., gen. pàkla, *vidi* paklina. – »Na krmi se pàkā òdrā«. – »U paklu te vrázi pàklon polivaju«. – Kod Z.: *pakla*, f. u značenju paklina.

pàklina, f., nekakva crna smola, kojom se, kad se na vatri rastopi, mažu ribarske lađe, napose dno: »opàkliti ili napàkliti brod«.

Palàčina, f., ime za ruševine nekadašnjeg kneževskog i kraljevskog dvora, koji je bio i za mletačke vladavine, pa je otada i dobio ime od »palazzo«. Na ruševinama Palačine podignuta je početkom XX. v. pučka škola.

pàlj, m., nekakav plosnati drveni žlijeb (posuda) sa ručkom, kojim se iz brodice izbacuje voda, »ispolac«.

pàljati, prez. pàljān, v. impf. paljem izbacivati vodu iz broda.

paljètkati i *palètkati*, prez. palètkam, v. impf. paljetkovati, pabirčiti.

pamìdōr, m., gen. pamidóra, rajčica. Tal. *pomodoro.*

pànet, m., »panet kruva« = glava kruha, hljeb. – Tal. *panetto.*

pàpršnjak, m., zaponjač, zapunac ili paprčak od janjeta.

paràngāl, m., gen. parangála, niz udica na debljem špagu za hvatanje morske ribe. Tal. *palangaro.*

partìcela, f., partikula, čestica, na pr. »gruntovna particela«. Tal. *particella.*

pàsank, m., vrsta tkanine, litar, kožnati pojas, optočen srebrom ili kositrom, nose ga ženske.

pasívati se, prez. pásivān se, v. impf., prolaziti, živjeti: »Kako se pàsivāš?« Tal. *passarsi.*

pāš, m., gen. pāša, pašanac, pašenog.

pašàbrōd, m., v. cidnjak. Tal. passabrodo. Naša riječ je običnija.

patàkūn, m., gen. patakúna, nekakvi malovrijedni španjolski novac: »Ne vrídī ti tô ni patàkūn.« Tal. *pataccone.*

pàtriti, prez. pātrīn, v. impf., pripadati: »Tô nan pâtrī«.

pàtrlj, m., gen. patrlja, panj, koji ostane nad zemljom, kada se stablo sruši ili otpili.

pêndul, m., gen. pêndula, njihalo na zidnom satu, »leraju«. Tal. *pendolo.*

pênj, m., zalog: »Dâj mi pênj prîja nego ti ùzajmin tolìki nóvac.« Tal. *pegno.*

peràčati, prez. peràčān: »Peràčajū na múlu bìljac«, t. j. peru ga tukući ga peračom.

pêrgula, f., sjenica od vinove loze. Tal. *pergola.*

Pètrčani, m., pl. t. (službeno Petričani) ime sela nekada ninske općine, a sada zadarske, koje se smjestilo pri moru na putu Nin–Kožino.

pètūrka, f., petača, 5 kr. ili 5 din. u srebrenu komadu.

pîc, m., nekakva mala morska riba, po obliku slična šparu; pri repu ima crni znak.

pìjat, m., pladanj, tanjur. Tal. *piatto.*

pîlj i *pìljak*, m., gen. pìlja i píljka, kamenčić, kojim se djeca ìgraju.

píljati se, prez. pîljān se, »igrati se na pilje«.

pìneja, m., gen. pìnela, kist. Tal. *pennello.*

pìnjūr, m., gen. pinjúra, viljuška, vilica za jelo. Tal.-ven. *piron.*

pîple, n., gen. pìpleta, pile, pilić.

pìplica, f., već poraslo žen. pile, ali još nerazvita kokoš, pilica.

pìplić, m., gen. piplića, muško pile, koje još nije pravi »pivčić«, jer nije propjevao.

pîrja, f., lijevak. Tal.-ven. *piria.*

pîrula, f., pilula, bobica. Tal. *pillola.*

pišàlina, f., urin, pišaća, mokraća.

pìtūr, m., gen. pitúra, slikar, soboslikar. Tal. *pittore.*

pitùrati, prez. pitùrān, v. pf., naslikati, bojom premazati. Tal. *pitturare.*

piturívati, prez. pitùrivān, v. impf., slikati, premazivati bojom, bojadisati.

pívčić bŏž(j)ī, vidi božji pivčić.

pìvica, f., nekakva vrsta ptice, živi u jatu. Vanellus vanellus L.

pivùrlin, m., gen. pivùrlina, blatarić crnokljuni, »ćurlin gluvac«, kako se u Ninu također nazivlje. Charadrius alexandrinus L.

pîz, m., uteg. Tal. *peso.*

pîzati, prez. pizan, v. impf., težiti: »kolko piza taj pšut?« Tal. *pesare.*

plâvka, f., južna vrsta ševe. Calandrella brachydactyla Leisl.

plìsnad, f., hol., plijesan: »Plìsnad se ùvatila pŕšuta.« Singularni se oblik ne čuje.

pliša, f., pjeskovita pličina, vidi *sika.*

plŏva, f., kamena pločica, kojom se djeca »plovaju«, igraju »na plove«.

plŏvati se, prez. plôvān se (mj. plovati se), v. impf. igrati se »na plove«.

podbíjati, prez. *pòdbijān*, v. impf.: »Voda pòdbija«, t. j. počinje plimati te u moru, napose u tjesnacima, nastaje kratka borba između plime i oseke.

pljâskati, prez. pljâšćēn, v. impf., plaskati rublje.

pŏcesan, adj., obuzet, opsjednut: »Pŏcesan je od vrága«. Od tal. gl. possedere.

pocrljèniti (se), prez. pocŕljenīn (se), v. pl., postati crven, pocrvenjeti. – »Ŏbrazi su ti se pocrljènili od trčanja«. – Katkada se čuje i kao nepovratni gl.: »Od srâma je pocrljènija«.

póći u làštvo, priženiti se.

pŏdgače, f., pl. t. *vidi* mudante.

pòdgorac, m., *vidi* jejina.

pòdgōrčić, m., vrsta male sove, planinski ćuk. Otus scops L.

pòdroba, f., uskrsno narodno jelo: sirova smjesa od janjećih crijeva i jetara te od bijela kruha, isjeckanih tvrdih jaja, nekih mirodija i šećera stavi se u janjeću trbušnu šupljinu i sašije pa se s janjetom peče na ražnju. Tim se jelom – u nekim seljačkim kućama još i danas – pogoste čestitari na Uskrs prije podne. – Slično značenje imaju riječi *pòdrobak* i *pòdrobica* (v. ARJ).

pòdrepina, f., ulizica: »Ôn je njegova pòdrepina«, t. j. pomagač u zlu, uvijek je s njim i ulizuje mu se.

podrépiti, prez. pòdrepīn, v. pf. nekoga udariti nogom u stražnjicu.

podùplati i *podùnplati*, prez. podùplān, v. pf., podvostručiti, udvostručiti. Čuje se i *uduplati* i prema tal. »*učiniti uduplo*«.

pòdušje, n., karmine, gozba, obično večera, u spomen mrtvoga, u kojoj sudjeluju rođaci, prijatelji i svi oni, koji su čuvali mrtvo tijelo na odru u kući. »Bíli smo na pòdūšju«.

pȍgrda, f., većinom se upotrebljava za oznaku sramotna čovjeka: »Bîž od mène, pȍgrdo jèdna!« – »Mûž joj je bâš prâva pȍgrda«.

Pȍličnik, m., ime sela, koje je donedavno pripadalo ninskoj općini, a čuje se i *Pȍlišnik* i *Pȍlešnik*.

polòvnjak, m., gen. polovnjaka, mješavina od pola vode i pola vina, »bevanda«.

Poljica, n., pl. t. ime sela u ninskoj općini, u blizini Nina.

pómiš pótić, m., šišmir, slijepi miš, *vidi* slipić.

pȍp, m., 1) svećenik; 2) neka vrsta velikoga crnog kukca, koji se zadržava u vlažnim prostorijama; u Zagrebu ga zovu »švaba«.

pȍpona, f., većinom u pl., vrsta mreže, koja se u more baci, ali se ne potеže, nego diže. ARJ poponica (mreža), a popona (grm).

pòsid i *pòsjed*, m., samo u značenju »possessum«. Gl. *pòsidovati* također se čuje: »On pòsiduje svoj i čâčin pòsid, pa što ga stâlo!«

pòskupica, f., skupoća: »Nastala je priko nòći pòskupica«, t. j. nenadano je poskupilo.

pòstō, m., gen. postòla, pl. postòli, cipela.

pôt, m., znoj se tek u novije doba čuje, i to rijetko.

pȍt, m., emajlirana posuda s jednom ručkom od 1–2 l.

potaljànčiti (se), prez. potàljančīn (se), v. pf., potalijaniti: »Nîki su se ìzrodi u Zadru potaljánčili«. – »Za okupácije tili su fâšisti potaljánčiti nâšu dîcu, ali se òna nisu dála«.

pótić pómiš, m., *vidi* pomiš potić.

potlèuška, f., kućica pozemljuša, pokrita ševarom ili slamom.

potròjdupliti, prez. potròjduplin, v. pf. potrostručiti. Čuje se i *utrojdupliti* i *utrostručiti*.

pòžeg, m., požar. Ta se riječ više ne čuje, a u svome djetinjstvu sam je čuo od starih ljudi. Z. krozi devet požegov 37.

pòžō, m., gen. požóla, betonirani pločnik pred kućom (nova riječ).

prâma i *prân*, prep., prema.

pràn̄baba, f., prababa.

pràndid, m., pradjed.

prâtik, adj. vješt: »Nisam baš prâtik u ton poslu«. Tal. *pratico*.

Pràvulje, f., pl. t.. Prahulje, ime polja i ravnice uz glavnu cestu između Nina i Zatona. U Pravuljama se nalazi i znamenita sredovječna crkvica sv. Nikole.

predìkati, prez. predìkān, v. impf., propovijedati u crkvi: »Sad baš pȍp predìkā svòju prêdiku, a vrâzi ìzlaze páliti«, t. j. neki izlaze da popuše cigaretu. Tal. *predicare*.

prȅn, adv. tek, ovaj čas: »Prȅn san dòšā, i jòpet môrān nâzad«. – Z.: pren i prem.

prȅniti se, prez. prȅnēn se, v. pf., prenuti se, čuje se i u značenju *prepasti se:* »Nîko je vani tako zajaúka, da san se prȅnija od strâ«. – »Prȅnija si me, da jôš dŕščēn«.

prez, prep. v. brez.

prèzdanka, f., dolazi stalno uz duboku jamu: »Jama prèzdānka«, t. j. vrlo duboka jama.

prežìmač, m., gen. prežimáča, preživač.

prežímati, prez. prèžimān, v. impf., preživati, a i ovo se također čuje, ali rjeđe. »Gòveda u ládu prežímaju«.

Prîlaka i *Přlaka*, f., Privlaka, ime sela, zapadno od Nina kraj (tjesnaca) Gaza, koji dijeli kopno od otoka Vira. Z.: Privlaka.

Prîlačanin i *Přlačanin*, m., Privlačanin, stanovnik Privlake.

prîlačkī, adj. privlački, što pripada Privlaci.

prílika, f., primjer: na priliku = na primjer. U značenju *oblik* dolazi u frazi »*slika i prilika*«. Kod Z.: primjer, slika, oblik.

prílipak, m., nekakva vrsta male kamenice, koja živi u moru prilijepljena na nepokretnu kamenu uz obalu.

prítek, m., obilje: »Ima ove godine smokava na prítek«. U rječnicima rijetko dolazi. Čuje se i *prétek* s uzlaznim akcentom.

prìpitula, f., izraslina na jeziku peradi.

prísmok, m., vidi šalša. – Meso, riba i sl. na objedu zove se *smok*, a varivo, salata i sl. *prismok*.

prìsnac, m., gen. prisnàca, vrsta torte od mladog sira i suhoga grožđa.

prìtaći, *pritàkniti* vatru, prez. pritàknēn, v. pf. potpaliti vatru.

prívez, m., izvezeno i ukrašeno platno, koje djevojka stavlja na glavu, kad ide na vjenčanje.

pŕlj, m., rašljast kolac za podupiranje, na pr. granate voćke; uopće dugo drvo, kojim se nešto podupre, da se ne sruši.

profúkati, prez. pròfukān, v. pf., beskorisno potrošiti, profućkati: »Svě je profúkā, što je zarádija«.

proklétinja, f., proklet čovjek: »Proklétinjo jèdna, di si se smúca dõsada?«

prõrēst, m., za povrće, napose za luk se kaže, da je »ošlo ù prorest« ili »ù sime«, a čuje se i: »ošlo je ù prdec«.

prosínac, m., kruh od prosa, »proseni kru«, prosenica.

pròsiti, prez. prõsīn, v. impf., taj se glagol upotrebljava samo za milostinju, inače se kaže *moliti:* »Prõsjak prõsī«. – »Molin vas, šjor učitelju, da mi maloga opravdate, što nije bija u školi«.

pròstīrka, f., tanka vunena plahta, na kojoj se leži u krevetu.

prpèlčica, f., dem. od prpelica.

přpelica, f., prepelica.

přpeličar, m., 1) onaj što hvata mlade prepelice u gnijezdu; 2) pas prepeličar.

pršiti, prez. pŕšīn, v. impf., prhati krilima.

pŕšut, m., na dimu osušena šunka. Tal. prasciutto.

pŕtljati se, prez. pŕtljān se, v. impf., miješati se u što: »Ne pŕtljaj se u te pòsle!«

pružìna, f., površina, prostor. Danas se više ne čuje ta riječ, ali sam je iz svoga djetinjstva upamtio: »Pružìna mòje njîve nije vèlika«.

pŕžūn, m., gen. pržúna, tamnica, zatvor. Tal. *prigione*.

pûnta, f., 1) rt, tal. *punta;* 2) upala pluća: »Ûvatija je pûntu«.
pùžalina, f., prazna puževa kućica, ljuska.
pûžica, f., dem. od pûž, vrsta bijelog pužića.
pûzdriti, prez. pûzdrīn, v. impf.: »Vatra ti pûzdrī«, t. j. slabo gori i dimi se.

R

ràca, f., rasa, pleme, soj, porijeklo: »Ovaj je pàs fine ràce«. Tal. *razza.*
Rádonja, m., ime vola.
Radòvin, m., ime sela bivše ninske općine.
ràkār, m., lovac rakova (a ne: kopač grobova).
rànač, m., gen. rânča, mornarska postelja, vrsta kreveta, koji se zaklapa i lako prenosi. Tal. *rancio.*
ráspor, m., na suknji. Od gl. »rasporiti«, koji se ne čuje, nego »raspārati«.
rástvor, m., ono što se rastvorilo: »Zabotúnaj rástvor na košulji«, t. j. zakopči raspor. – »Na stāji je bûra učìnila rástvor«.
Rāšinovac, m., ime nekadanje hrastove šume, istočno od Nina među Grbama i Poljicima. Danas je naziv za polja i livade u onom predjelu.
ràzmeđa, f., razmeđe, razmeđica.
râzon, adv. do vrha: »Napuni mi òku râzon«. Pojačano se kaže *razirazon:* »Pòpija san vrč vina, što je bija razirázon pun, ali ni kâpi nísan prölija.«
Rāžanac, m., ime sela, koje je do Oslobođenja pripadalo ninskoj općini.
řdobrād, m., gen. rdòbrada, ime biljke sa pjeskovita tla, od njezinih žila izrađuju četke za ribanje.
rébac, m., vrabac domaći. Passer domesticus L.
rèčin (ovako sa č), gen. rečína, vidi naušnica. Tal. *vrecchino.*
redèkvaj, m., vrsta ptice, hariš prepeličar. Crex crex L.
rèdina, f., aug. od red, red grmova od drače uz putove. *Redine*, pl. su ograda od žive drače, na pr. oko vranice ili vinograda. – I Z. ima tu riječ.
rẽful, m., mâh vjetra: »Bûra puše na rẽfule«. Tal. *refolo.*
rênga, f., haringa.
repàšica, f., 1. »zvizda repašica«, repatica, 2. vrsta divlje patke s nešto duljim, a rašljastim repom, patka lastarka. Dafila acuta L.
rèpulja, f., za debelu uš kaže se »uš repulja« ili samo repulja: »A po glávi joj lize rèpulje.« – I za ušljivu ženu govori se *rèpulja:* »Što se drûžīš s ònon rèpuljom?« Neki i javnu bludnicu zovu »repulja«: »Bija je u gradu kod rèpuljā«, t. j. u javnoj kući.
repùšina, f., aug. od rep (ptičji), na pr. »túkčeva repùšina«. Četveronošci i ribe imaju aug. *repina.*
résa, f., morska trava. *Rese*, pl., crvene rese (kite) na nar. muškoj odjeći, rese na stolnjaku (Fransen) ili na nar. sagu.

rẽšta, f., a čuje se rjeđe i *rẽšt*, m., gresta, vijenac luka. »Splela san dvî rẽšte kàpule.« – »Uzajmi nan rẽšt lûka«.

rîčin, m. gen. ričina, ricinus: »ulje od rìčina.«

Rìčina, f., ime ponornice, koja se u gornjem nestalnom toku zove Miljašica ili Miljašića jaruga, a u stalnom donjem *Ričina*, pa se od početka mletačke vladavine do početka XX. st. izlijevala u istočnu ninsku luku i zamuljila je. U sredovječnim izvorima nazivlje se »flumen Nonae« ili »magnum flumen.«

rîpa, f., repa.

rîva, f., obala. Tal. *riva*.

rivolúcija, f., revolucija. Tal. *rivoluzione*.

rìzẽrva, f., pričuva: »Pozvalo ga u rìzervu.« Tal. *riserva*.

Rìžine, f., pl. t. ime jednoga podvodnog mjesta pokraj istočne ninske luke. Predaja kaže, da je tu nekada uspijevala riža.

Rògulja, f., ime krave.

ròkeja, m., gen. ròkela, drvena cjevčica, oko koje je omotan konac. Kaže se: »ròkeja kónca.« Tal. *rocchello*.

romàtizam, m., reumatizam. Tal. *reumatismo*.

ŕs! – uzvik za tjeranje ovaca.

ŕs-lúč! – uzvik, da se ovce iz stada razluče svaka u svoj tor.

Ŕtina, f., ime rta kod Ždrila. *Vidi* Ždrilo.

rûtva, f., ruta, biljka, raste po zidinama; osušenu rutvu za lijek zovu u dem. *rùtvica*.

S

sàbūn, m., gen. sabúna, pijesak. Tal. *sabbia*, lat. *sabulum*. Kod Marulića *salbun*.

sakrẽštān, m., gen. sakreštána, služitelj u crkvi, crkvenjak. Tal. *sacrestano*.

sàm samcìjan, pron., posve sam, a govori se još i: sâm sämcat. Z. »Budući sam samcat ostal.«

sàmica, f., *vidi* ugor, jegulja.

sĩć, m., (izuzetno se čuje meko *ć*) gen. sĩća, siglo, bakreni ili limeni sud za vodu. Lat. *situla*, tal. *secchio*.

sĩđa, f., kameno sjedalo pred kućom, često od kamenja načinjena klupa ili samo kakav veći kamen ili rimski kapitel, na kojem se pred kućom sjedi.

sĩka, f., greben, pličina puna kamenja za razliku od *pliše*. Tal. *secca*.

sĩkavac, m., nekakva divlja bodljikava biljka.

sìkāvčić, m., vrsta ptice, zeba obična. Fringilla coelebs L. Istim se imenom zove i batić crnogoli. Pratincola rubicola L.

sĩla, sĩle, sĩlu, adv., veoma mnogo: »Sĩla je naroda bilo u crkvi.« – »Sĩle trĩšanja je dòšlo.« »U Vali se pojavilo sĩlu ribe.« – »Ima u Ždrijàcu sĩlu (ili sĩle) pũžicā.«

sîlovati se, prez. sìlujēm se, v. impf. »Nè moren îsti«, kaže bolesnik. – »Sîluj se za svoje zdravlje«, odgovore mu (t. j. jedi nasilu u korist svoga zdravlja.)

sìndir, m., sindžir, lanac. Tur. – Kod Z. sinžir.

sìnja, m., gen. sinjála, znak, signal. Lat. *signum* (Tal. segno).

sîparica, f., tim imenom zovu katkada ninski ribari našega običnog ćuka, jer vjeruju, da ćuci, kojih ima mnogo po zidinama razrušenoga grada, u proljeće zovu svojim jednoličnim ćukanjem sipe ka kraju. Athene noctua Scop. (Isp. Antun Maštrović: Odgovor na razmatranja o pticama primorja Hrvatske, str. 42., Zagreb 1944.)

sìriš, m., vinski talog.

Sívonja, m., ime govečeta, vola.

sklât, m., skitnica.

sklátiti se, prez. sklâtīn se, v. impf., klatiti se, skitati se.

skûla, f., škola, Lat. *schola*. Tal. *scuola*.

skûlar, m., učenik. Tal. *scolare*.

skûža, f., izlika, isprika.

skûžati se, prez. skûžān se, v. pf., ispričati se.

sládak, m., gen. sládka, vrsta trave.

slatkòust, adj., tko ima dobar tek i mnogo jede: »Prâse mi je slatkoùsno pa će se lâko uzdèbljati.«

slatkoùstan, adj. *vidi* slatkoust.

slatkovìna, f., *vidi* sladak.

slàvulja, f., kadulja, mirisava biljka. Neki je seljaci i puše mjesto duhana ili je miješaju s duhanom.

slezènjāk, m., gen. slezenjáka, vrsta divlje patke, patka golubak. Nyroca ferina L.

slîdnik, m., *sùslidnik*, m., stari su te riječi upotrebljavali u značenju nasljednik i sunasljednik.

slîpē ôči, f., pl. sljepočice: Ûdrija ga u slîpē oči.

slîpić, m., »slipi miš«, šišmiš, vidi pomiš-potić.

smáman, adj. lud, mahnit: »Ne ûčini smáman, što ûčini gládan. (Posl.)

smámiti se, prez. smàmīn se, v. pf., pomahnitati: »Smámija se Râjko za Lúcom«.

smokvènjak, m., gen. smokvenjáka, osušena pogača od smokava.

smôtalj, m., gen. smôtlja, smotak, zavežljaj.

smrîčka, f., plod »smrike«, a i stablo smreke.

smûfiti se, prez. smûfīn se, v. pf. ištetiti se, pokvariti se (vino): Smûfilo nan se víno. Vidi mufa. Tal. gl. *muffire*.

smútež, m., mutež (prema smutiti), upotrebljava se i u značenju »talog« i »mutež«, a i u značenju »svađa« u kući ili u društvu: »Nàsta je smútež u nâšoj kûći, otkada je ona došla.«

sokòlić, m., kobac ptičar. Accipiter nisus L.

Sôline, f., pl. t., ime jednog dijela Blata, gdje je po nar. predaji nekada bila mala solana. *Vidi* Blato.

sȍva, f., soha, omanje račve na brodu, u koje se stavi veslo, dok se vesla.

spȁdati, prez. spädān v. impf. spasti, v. pf. najviše se upotrebljava u značenju »pripadati«: »Ôn spädā k nämin«. – »To ne spädā tebi, nego meni«. Govori se i »Spälo mi je s glave«, t. j. pao mi je teret, što sam nosila na glavi. – »Späle su ti gäće.« – »Spälo je to našoj obitelji«, t. j. pripalo je našoj obitelji.

spȁra, f., posvitak, svitak od rupca, krpa ili od vune načinjen, što ga žene seljanke stavljaju na glavu pod teret, koji nose na glavi. Grč. σφαῖρα.

Spȉle, f., pl. t., ime grebena i škrapa u ninskoj luci kod Klanica. *Vidi* špilja.

spȉrine, f., pl. t., napoj, koji se daje svinjama, pošto se poslije jela isperu tanjuri i ostalo kuhinjsko posuđe.

spȋza, f., živežne namirnice, koje se kupuju na trgu i u dućanu: »Îdēn u spīzu«, t. j. kupiti potrebitu hranu. Tal. spesa.

spȍnja, f., spona, kopča, dolazi u vezi s kučarom (*vidi* kučar).

spȍnjati, prez. spònjān, v. impf. kopčati;

spònjiti, prez. spònjīn, v. impf. kopčiti, a čuju se i složenice: zaspònjiti, raspònjiti, odspònjiti, t. j. staviti kučar u sponju ili ga izvaditi iz nje.

sprdàšiti, prez. sprdašīn, v. pf. otjerati.

sprȇž, m., gen. spréža, ime neke biljke, koju stave bolesnoj stoci kroz probušeno uho, da »istegne bolest«.

sprt(v)a, f., košara. Tal. *sperta*.

srâb, m. svrab.

srábež, m., vrsta ptice, ćukavica kulik. Oedicnemus oedicnemus L.

srȁbljiv, adj., svrabljiv.

srȇbež, m., svrbež.

srȁbiti, prez. srȁbīn, v. impf., svrbjeti.

srčen, adj. srdačan. U tom je značenju i kod Z.

srčènik, m., gen. srčeníka, korijen neke biljke »srčenjak«, a upotrebljava se u narodu kao lijek za unutar. bolesti.

Stānovi, m., pl. t., ime ninskoga naselja na jugoistočnom kršu. Stanovnici (Stanari) se pretežno bave ovčarstvom. I Zadar ima svoje Stanove, koje Talijani zovu *Stáni*.

stánje, n., kuća sa ostalim nepokretnim imanjem. Kod Z.: kuća, boravište.

stòlac, m., gen. stóca, niska sjedalica na tri noge, tronoščić. Nekada su *stóci* bili jedine sjedalice u seljačkoj kući, danas su rijetkost.

stòlica, f., niski stol na četiri noge, za kojim se jelo. Oko *stolice* stajali su *stoci*, na kojima se sjedilo.

strāžnī, adj. stražarski: »Ti bi strāžno i lòvno«, t. j. psa za stražu i za lov. Kod Z.: stražni psi 71.

strnika, f., strnjika, strnište: »Nāša je strnika pūna pŕpelica«.

strlež, m., vrsta ptice, strnadica velika. Emberiza calandra L.

sùčija, f., sušica, tuberkuloza, *vidi* jètika.

sučìjav, adj. *vidi* jetikljav.

sùlac, m., gen. sùlaca i sulàca, šala, zabava. Tal. *sollazzo.*

sumpòrača, f., sprava, kojom se sumpori vinograd. Vidi sunporati.

sunpòrati, prez. sunpòrān, v. impf., sumporiti, prašiti vinovu lozu sumpornim praškom ili paliti sumpor u bačvi: »sumpòrati bačvu.«

sûperab, adj., ohol, ponosan: »Sûperab je sa svòjom dîcom.« – Lat. *superbus*, tal. *superbo.*

sùrača, f., vrsta divlje patke-ženke. To je po veličini najveća patka ninskih močvara, a živi u parovima: *Patak i surača.* Anas boscas L.

sùsrititi, prez. sùsritīn, v. pf., susresti. Kod Z. isto.

svijútak, m., svitak, 1. što je savito, na pr. »svijútak karte«, 2. »svijútak puta«, mjesto, gdje se put savija, zakreće, okuka.

Š

šàkāda, f., udarac šakom. Vidi nogada.

šâlša, f., umak, varivo, *vidi* prismok. Tal. *salsa.*

šemešljíka, f., nekakva divlja biljka.

šêmpijast, adj. bedast. Tal. *scempio.*

šêmpre, adv., samo u značenju *često:* »Šêmpre dolazi k namin«. Tal. *sempre* u značenju uvijek, svagda.

šetìmana, f., sedmica, tjedan. Tal. *settimana.*

ševàreta, f., potleušica pokrita ševarom.

šijūn, m., gen. šijúna, morski vihor, pijavica na moru. Tal. *scione.*

šîmija, f., majmun. Tal. *scimmia.*

Šìroko, n., gen. Širokoga, ime ravnice, širokog polja istočno od Nina, koje se zbog močvarnosti ne obrađuje, nego služi dijelom za pašnjak, a dijelom za livade.

šjôla, f., potplat, *vidi* đon. Tal. *suola.*

šjör i *šìjor*, m., gospodin: »Šjor učitelj«. Tal. *siór* (signor).

škäkavac, m. skakavac.

škälj, m., više kamenčića, kamen tučenac. Škaljem se posiplju ceste.

škäljati, prez. škäljān, v. impf., grabljama sakupljati škalj.

škapùlati, prez. škapùlān, v. pf., spasiti, izbaviti, sačuvati. Tal. *scopolare.*

škarlàtina, f., šarlah. Tal. *scarlatina.*

škîp, m., izdubeno drveno korito, u kojem se nosi zemlja, pijesak, gnoj i sl.

škljöpac, m., nekakva velika krpuša na govedu ili na psu.

škölj, m., otok. Z. školj. – Tal. *scoglio.*

šköljar, m., otočanin, stanovnik školja. *Otočanin* se ne čuje.

škorpiūn, m., gen. škorpiúna, štipavac, vidi *klištar.* Tal. *scorpione.*

škräpa, f., rupa u kamenu ili u kamenju pri divljoj morskoj obali: »U škräpama san ŭvatija nīkoliko glavóča i tri grmálja«.

škŕga, f., vrsta divlje patke, po veličini najmanja divlja patka ninskoga kraja. Anas crecca L. za zimsku škrgu, Querquedula querquedula L. za proljetnu.

Škríla, f., ime brijega uz more zapadno od Nina.

Škríle, f., pl. t., ime polja uz brijeg Škrilu, između Vodica i Volovka (v. Vodice i Volovak.)

škròpac, m., nagla kiša sa velikim kapljama.

škûlj, m., gen. škúlja, pilj, sitan kamenčić.

škûr, škúra, -ro, adj., taman. Tal. *scuro.*

škûr, m., drveni kapak na prozoru: »Zatvori škure!« – Tal. *lo scuro.*

škúro, adv. tamno.

škurìna, f., tama, tmina. Tal. *scurità.*

šmûgavica, f., vrsta ptice, pjenica siva, vrsta grmuša. Sylvia hortensis Bodd.

špär, m., vrsta morske ribe, ovalno-plosnata oblika. Tal. *sparo.*

špicjàrija, f., 1. ljekarna, apoteka; 2. lijek. – Tal. *spezieria.*

špîjati, prez. špîjān, v. impf. uhoditi. Tal. *spiare.*

špîlja, f., spilja, pećina.

špìnjača, f., špinat, biljka. Tal. spinace.

špòrak, adj. nečist, zamazan. Tal. *sporco.*

špòrkati, prez. špòrkān, v. pf., uprljati, zamazati. Tal. *sporcare.*

špòrkica, f., nečistoća. Tal. *sporchizia.*

špòrkulja, f., nečista žena, žena, kojoj je kuća nečista i odjeća uprljana.

štètnik, m., onaj koji nanosi štetu.

štimàdūr, m., gen. štimadúra, procjenitelj. Tal. *stimatore.*

štìmati, prez. štìmān, v. impf., štovati, cijeniti, procjenjivati štetu ili vrijednost. – »Kòlko štìmāš òvu štètu?« – »Dica danas malo štìmajū stàrije«. Tal. *stimare.*

štîr, m., jestiva divlja biljka, jede se kao salata.

štîrenica, f., divlja trava, raste po ruševinama, narod je smatra ljekovitom.

štrîga, f., vještica. Tal. *strega.*

štrûnba, f., vrsta školjke v. tukica. Tal. *strombo.*

štûk, m., 1. štrop; 2. žbuka, lem, »kīt«.

štûkati, prez. štûkān, v. impf., raditi štukom (žbukom ili »kitom«), kitati. Tal. *stuccare.*

štûmak, m., gen. štûnka; *vidi* želudac i drob. Tal. *stomaco.*

šuférīn, m., gen. šuferína, žigica, šibica. Tal. *zolferino.*

šûfit, m., tavan, potkrovlje. Tal. *soffitto.*

šugàmān, m., gen. šugamána, ubrus je nepoznata riječ, otirač, ručnik. Tal. *asciugamano.*

šûgati, prez. šûgān, v. impf., strugati čekinje sa obarena praseta. Slož. ošugati, išugati.

šûljati, prez. šûljān, v. impf., šuljati trsje motikom, lagano razbijati skorenu površinu zemlje i prevrtati korov.

šùnpreš, m., utijač, »pegla«. Tal. *sappressa.*

šùpljača, f., 1. rupičasto veliko cjedilo sa dugom ručkom, a upotrebljava se kod kuhanja; rupičasta lopatica sa dugom ručkom, kojom se služi domaćica u kuhinji; 2. patka žličarka Spatula clypeata L.

šûša, m. i f., tko nema uške ili mu je odsječen komad uha, na pr. konj s odgriženim uhom.

šûšav, adj. od »šuša«.

šûšljati, prez. šûšljān, v. impf., nerazumljivo govoriti.

šûšljavac, m., tko šušlja, fufljavac.

šûšnjati, prez. šûšnjān, v. impf., nerazumljivo ili nejasno govoriti: »Štȏ šûšnjāš, da te nīko ne razùmī!« Kod Z. u značenju: šuštiti.

šûvor, m., *vidi* pluto.

šušbèrati, prez. šužbèrān, v. impf., skupljati suharje; čuje se i *sužberati*.

šûžberje i *sužberje*, n., suharje.

švíkati, prez. švíčēn, v. impf. zviždati.

švíkavac, m., zviždaljka.

švîkulja, f., vrsta divlje patke, patka zviždarka. Anas penelope L.

švräkoč, m., gen. švrakóća i švräkoća, vrsta ptice iz roda Lanius, svračak. *Švrakoč mali*, Lanius minor Gm., *švräkoč crljenī*, švrakoč crvenoglavi, Lanius senatore L.

T

täklja, f., 1. rašljast kočić, kojim se podupre trs; 2. suha grana, koja se utakne uz grašak ili uz rajčicu.

tämariš, m., vidi kamariš. Z. tamarìž. Lat. *tamariscus*.

tanbàškati, prez. tanbàškān, v. impf., brbljati koješta i nejasno: »Svašta tanbaškaš, a mi te ne razumimo. Tal.-ven. *tambascar*.

tandàrača, f., »dlaka tandarača« kod žena.

tandrlíkati, prez. tandrličēn, v. impf., bučiti nečim, a rjeđe se čuje i *trndrlikati:* »To dica tandrliču sa starin važin.«

tàpūn, m., gen. tapúna, veliki drveni čep za bačvu. Tal. *tappo*.

tegòća, f., teret, tegoba. Od starih se negda moglo čuti: »Pa mi je na tegòću«, t. j. pao mi je na teret.

tèkec, a čuje se i *teke* i *tekar*, tek, samo: »Tèkec san kûšā čórbu.«

tèntati, prez. tèntān, napastovati: »El (je li) te vrag tèntā, da ôdeš tämo«? Tal. *tentare*.

tèpliti, prez. tèplīn, v. impf. *stèpliti*, v. pf. grijati, zagrijati. Kod starih se čuo taj glagol, danas vrlo rijetko. Z. ga ima.

tèrina, f., porculanska zdjela. Tal. *terrina*.

tèrkija, f., kožnati opasač. Tur.

teštàmenat, m., oporuka. Lat. *testamentum*, tal. *testamento*.

tèza, f., natkrita prostorija u dvorištu, u kojoj se peče kruh, pere rublje, drži mošt, dok vri i t. d.

tìmūn, m., gen. timúna, kormilo. Tal. *timone*.

tînkula, f., opeka, cigla. Tal.-ven. *ticola*.

tìnjati, prez. tìnjān, v. impf., za svijeću petrolejsku kaže se, da *tìnjā*, kada slabo gori »stînj«. I za vatru, dok se ne razgori, veli se, da *tìnjā*.

tîrlijāš, m., gen. tirlijáša, lump-veseljak: »Društvo tirlijášā.«

tòlican, hyp. od tolik, a čuje se i *tòlišan*. Običniji je oblik *tolîcni* i *tolîšni*.

tòrbak, m., kožnata torba, koja se nosi preko lijevoga ramena; ako nije kožnata zove se samo *torba*.

tòtan, m., vrsta ćurlina, zlatar četveroprsti. Squatarola squatarola L.

trâktūr, m., gen. traktúra, drvena posuda u obliku plićeg kabla, koja na dnu ima drvenu cijev. Upotrebljava se kod otakanja vina i sl.

trälje, f., pl. t., gen. trâljā, nekakva vrsta nosiljke, koju nose dvojica, a isprepletena je prućama. Na traljama se prenosi gnoj, vreće, slama i kamenje.

träpati, prez. träpān, v. impf., duboko kopati zemlju, gdje se ima posaditi mlada vinova loza ili što drugo.

träpula, f., mišolovka. Tal. *trappola*.

tràversa, f., pregača. Tal.-ven. *traversa*.

trbuh, *m.*, vrlo se rijetko i u novije doba čuje, v. *drôb:* »Bòlī me drôb.« Za trudnu se ženu kaže: »E, jur joj je nàbrekā drôb.«

trepèlati, prez. trepèlān, v. impf., treptati: »Kada se opije, muči i samo očiman trepèla.«

trèpije, f., pl. t., željezni tronog, tronožac, na koji se na ognjištu (kaminu) stavi tava ili broncin (lonac). Tal. *treppiedi*.

trĕganje, n., vidi berba.

trîpe, f., pl. t., jelo od crijeva i želuca, »fileki i rajžlec« (u Zagrebu) škembići (u Beogradu). Tal. *trippe, trippette*.

trìska, f., pljuska, zaušnica.

trîskati, prez. trîskān, v. impf., pljuskati, davati triske.

trîsniti, prez. trîsnēn, v. pf., pljusnuti.

trója, f., rašljasto badalo sa tri rašlje za miješanje mošta (v. badalo).

trôjdupli, adj., trostruk, a i to se čuje. Trôjudupla žica.

trpeza, f., domaći vuneni stolnjak, šaren, često na rubovima ukrašen. Njome se prekrije stolica ili stol za kojim se jede; *vidi* stolica! – Trpeza se nosi i u polje, prostre se na travu i na nju se stavi jelo za težake. Oko nje polegnu težaci, kada ručaju i užinaju.

trsje, n., vinograd.

trstíka, f., trska. U novije se doba čuje i akcenat »trstika.« – »Dõdaj mi tũ trstíku!«

trtak i *trtak*, m., vrsta ptičice, palčić carić. Troglodytes troglodytes L.

trunbèntāš, m., gen. trunbentáša, trubač. Tal. *trombettiere*.

trunbèntati, prez. trunbèntān, trubiti na trublju. Tal. *trombettare*.

trûs, m. potres, ova se riječ čuje tek u novije doba, i to rijetko.

tùcan, adj. tucna, tucno, upotrebljava se ponajviše u određenom obliku *tùcnī*, maljušan, sićušan: tùcnī pilić, tùcno dite.

túkac dîvljī, m., *vidi* divlji tukac.

tūkica, f., 1. dem. od tuka; 2. štrunba (v. štrunba.)

túljati se, prez. tûljān se, v. impf., primicati se pognuto i tiho ili plazeći. Lovac se tulja k divljim patkama, guskama i ost. divljači. I vojnik se tulja: »Túljali smo se, da nāpanemo bându kòja nas nije vîdla.«

tùnbīn, m., gen. tunbína, jarak ispod ceste.

tūnja, f., povraz sa udicom za lovljenje ribe.

Tûstī četvȑtak, m., ime dana. Taj pridjev *tûst* upotrebljava se samo u vezi sa četvrtkom u polovici korizme, i to u određenom obliku i sa silaznim akcentom.

U

ubonàcati (se), prez. ubonàcān, v. pf., »ubonàcalo je«, t. j. na moru je nastala tišina. *Vidi* bonaca, bonacati.

udùplati, prez. udùplān, *vidi* poduplati.

ùgor, m. U Ninu se svaka jegulja, pa i najmanja zove ugor. Zasebno ime među ninskim »ugorima« ima *kajmak*, te *samica* (vidi pod tim imenima). Prvi se ističe velikom, a drugi malom glavom i bijelo-srebrnastom kožom na trbuhu.

ùgrk, m., pl. ugrci, *vidi* ogrk.

ùjtro, adv. ujutro.

ùlignja, f., uliganj, liganj, vrsta morskog mekušca. Sepia loligo.

uljúditi se prez. ùljudīn se, postati pravi čovjek, a i postati uljudan: »Fâla Bogu naš se Íve uljúdija.«

urlikavac, m., urlikalac.

unaprídak, (u naprídak) i *ùnaprid*, adv. u buduće, i dalje: »Radi tako i u naprídak!« I kod Z.: u napridak.

ùncut, m., zločest čovjek, napose vragoljast dječak: »Sve sami ùncuti« ili »ùncutići.« Njem. *Hundsfot*.

ùsīka, f., usjeklina, pukotina u kršu.

uskokodákati se, prez. uskokòdačēn se, v. i »Kòkoš se uskokodákala.«

Ústa, n., pl. t., ime morskog pješćanog tjesnaca, koji razdvaja Ždrijac od Klaničkog blata i spaja ninsku luku s otvorenim morem, t. j. sa Valom. *Vidi* Ždrijac.

Ústra, f., britva za brijanje.

ùzglāvlje, n., vidi jastuk.

ùzvrat, m., povrat: »Dàjā san ti mòtiku na ùzvrat, a ti zabòravija, rânko môj.«

ùžanca, f., navika, običaj: »Ima zlù ùžancu«, govorili su stari. Tal. *usanza*.

ùžati, prez. ûžān, v. impf., običavati, a čuje se i taj naš glagol. Tal. *usare*.

ùžgati, prez. ùžgēn vatru, svijeću: »Užgi sviću!« »On užge vatru i ode.«
ûžina, f., popodnevni obrok hrane: »Težácin triba dati ujtro mârendu (oko 9 sati), a popodne ûžinu (oko 4 sata), u podne ručak (oko 12 sati).

V

Vãla, f., tako narod zove Ninsku uvalu, t. j. more između Nina, Vrške punte, otoka Paga i Vira.
vàpōr, m., gen. vapóra, parobrod, parnik. Tal. *vapore.*
váriti, prez. vârīn, v. impf., kuhati: »Mäte vârī rúčak.«! »Èsi l'svárila blîtvu?«
vàrnjača, f., drvena »šefla«, kojom se nekada vadilo iz lonca varivo ili čorba. Danas više nema drvenih varnjača, ali se naziv održao u seljačkim kućama.
vâvik, adv. uvijek, svagda.
vêrdūn, m., gen. verdúna, vrsta ptice, zelendarka zelena. Liqurinus chloris. L. Tal. *verdone.*
vîda, f., vijak, »šaraf«. Tal. *vite.*
Vîr, m., ime otoka i sela ninske općine.
Víranin, m., stanovnik Vira.
vîrskī, adj. »virski sir«, sir koji se pravi u Viru.
Vîsočani, m., pl. t., ime sela bivše ninske općine.
vîtren, adj., rastresen, nepažljiv: »vitreno dite.«
vìzēra, f., obrazina za krabulje, škare, vizir. Tal. *visiera.*
Vòdice, f., pl. t., ime polja zapadno od Klanica.
vodùrina, f., aug. od voda, a znači prljavu vodu. – »Nè pī tu vodùrinu, razbòlićeš se.«
vodùsina, f., aug. od voda, a znači puno vode. – »Näpija se vodùsine pa se näduja.«
vóko, m., hyp. od volak: »Ŭhvatili su pünu spŕtu vókā.«
vólak, m., gen. vóka, vrsta morskog puža.
Vôlovak, m., ime jednog predjela uz jugozapadnu obalu ninske Vale. To ime zahvaća i grebene, što strše iz mora. »Bili smo na svići kod Volovka.«
Vrbíca, f., ime jednog ninskog dijela polja sa izvorom žive vode jugoistočno od Nina. Nekada su oko tog izvora rasle vrbe.
vŕcon, adv. ravno: »Obisija tórbu na rãme pa òšā vŕcon kûći.«
vŕmēnta, f., samo u značenju »kukuruz«, ali se puno upotrebljava i ova naša riječ. – »Iden mlîti vŕmentu.« Lat. *frumentum*, tal. *formentone.*
vrhòvit, adj. vrhovni. Nekada se čulo: *vrhòviti sûd*, mj. vrhovni sud. Danas se više taj pridjev ne upotrebljava.
vrlòvit, adj. Stari su govorili »vrlovita žena« u značenju *vrijedna.* Danas te riječi više nema.

Vȓsi, f., pl. t., ime sela najbližeg sjeverno od Nina: »Nāša Vȓsi su zdrāvo mīsto.«

vȓša, f., sprava za lovljenje riba, nije mreža, nego kao neki veliki dvostruki tuljak (manji u većem) od žice ili isprepleten od šiblja, koji se baci na dno mora pa se nakon par dana diže drakmarom. Riba, koja uđe u vršu kroz manji tuljak, ostane u većem tuljku, jer ne može više izići.

Vȓšanin i *Vršánac*, m., stanovnik sela Vrsi.

vȓškī, adj., što pripada Vrsima.

Vrūlje, f., pl. ime izvora ispod brijega pri moru jugozapadno od Nina u neposrednoj blizini Vodica.

vrūlja, f., izvor žive vode. Tu riječ upotrebljava i Z. (dem. vruljica).

Z

zàcukriti, prez. zàcukrīn, v. pf., cukrom posuti, zasladiti.

Zàgradine, f., pl. t. ime prostora između ninskih gradina i mora. *Vidi* gradina. – »Stīrali gòveda u Zàgradine.«

zagúliti, prez. zàgulīn, v. pf. protivno od izguliti; zabosti kod koitusa.

zaìsti se, prez. zaídēn se, v. pf., ògnuzati se: »Od velikog ódānja zaija san se među nogan.«

zaljùsprati se, prez. zaljùsprān se, v. pf., načiniti sebi ljuspru i zatvoriti se: »Puži se zaljusprali, eto zime«. *Vidi* ljuspra.

zâponac, m., kopča, spona.

zàpu(v) i *zàpus*, m. pl. zapusi, zapuh. Glas *s* mj. *h* došao iz nom. pl. (kao i oras), jer se ta riječ većinom govori u pluralu. Glas *v* iz gen. sg. zapuva (*v* radi ukidanja hijata). – Kaže se: Zàpusi (ili zapuvi) sniga su veliki, pa nēmoš cēston pròlaziti. »Zàpus (ili zapuv) je i na mostu.«

zàsadnjī, adj., privremeni, provizorni. Tu sam riječ čuo u svojoj mladosti od starih ljudi. Danas se više ne upotrebljava.

zaspònjati, prez. zaspònjān i *zaspònjiti*, prez. zàsponjīn, v. pf., zakopčati.

Záton, m., ime najbližeg sela južno od Nina.

Zàtonjanin i *Zatonjánac*, m., stanovnik mjesta Zatona.

Zâva, f., zaova, muževa sestra.

zâzbilj, adv. ozbiljno, za uistinu: »Zâzbilj ti kâžēn.«

zbàbna žena, f., trudna žena, gravidna.

Zêčevo, n. 1. ime otočića sa crkvicom i ostacima nekadašnjeg samostana. 2. Ninsko proštenište Gospe od Zečeva. Tim se imenom zove i blagdan »Gospe od Zečeva.« (Pobliže vidi »Spomen-cvijeće iz hrvatskih i slovenskih dubrava«, izd. M. H. Zagreb, 1900. u prikazu dra L. Jelića »U Ninu na Gospu od Zečeva«, str. 635–652).

zgòbiti se, prez. zgòbīn se, v. pf., zgrbiti se. Tal. *sgobbare*.

zizìja, m., gen. zizijála, vidi naprśnjak. U bivšoj zadarskoj talijanštini *el sisià*.

zjâkati, prez. zjačēn, v. impf., zjati, vikati.
zrãka, f., mjesto te riječi čuje se i »ždrãka«.
zùbac, m., gen. zubàca, vrsta ribe, zubatac, dental.
zùjak, m., »bûnbor zujak«, vrsta bumbara zelenoga, koji se poznaje po zujanju.

Ž

ždrãka, f., *vidi* zraka.
Ždrìjac, m., gen. Ždrijàca, ime malog pjeskovitog poluotočića, koji se pruža uzduž zapadne ninske luke i t. z. Vale, a prekidaju ga *Usta* i dijele od Klaničkog blata. *Vidi* Usta.
Ždrílo, n., uski tjesnac između Rtine i Paga.
žẽljubac, m., gen. željúbca, vidi želudac.
žgljõb, m., čuje se i *zglob* i *žglob:* »Svẽ mi puca u žgljòbin.«
žìcnjača vŕša, f., vrša načinjena od žice. Nekada se vrša pravila samo od šiblja, a vezivala se žiljem.
žilòždera, f., filoksera.
žítak, m., sav imetak siromašnijih težaka: »Ševàreta, mãlo dvóra, dvî-trî ôvce, pâr kokóša i dân òranja tô je vãs môj žítak.«
žìvot, m., ne znači samo »vita«, nego se čuje često i u značenju: *ljudsko tijelo:* »Bòlī me vãs žìvot.« Kod Z. u istom značenju.
žmãriti, prez. žmãrīn, v. impf., za tkanine: Blijedjeti, gubiti boju: »Ova mi tràversa žmàrī«. Tal. *smarrire.*
žmêrgo vèlikī, m., vidi gnjurac (srednji), njorac. Lat. *mergus.* – Urinator areticus L. – Gnjurac mali, Urinator stellatus Brunn. također se zove *žmergo.*
žmûl, m., gen. žmúla, čaša. Riječ *žmul* pomalo nestaje, i sve se više čuje *čaša.*
žũk, m., biljka, koja raste u pjeskovitu morskom predjelu, žũka. – »Žũk se sûčē.«
žũk, adj. *vidi* gorak.
žúna smõkvarica, f., ili samo *smõkvarica*, vrsta ptice, vuga žuta. Oriolus oriolus L.
žûnčiti, prez. žúnčīn, v. impf. žučati, zujati. »Bunbar žunči.«
žùrnāta, f., nadnica, Tal. giornata.
žùtenica, f., vrsta biljke, ràdić.
žùtica, f., žuto vino.
žvalo, n., gvožđe na uzdi, koje se stavlja konju u žvale. Tu riječ ima i Z. u značenju *ùzda* (pars pro toto!).
žvẽlt, adj. brz, okretan. Tal. *svelto.*
žvêlto, adv. brzo, živo. Tal. *svelto.*

Stalne poredbe

Dȏbar ka krȕ. – Drâg kā jânje. – Lîp kȁj ânđeja. – Ljût kā zmíja. – Crn kā vrâg. – Crljen kā krv. – Tvrd kâ kâmen. – Čvrst kā krêmen. – Pijan kā bačva. Pijan kȁj čũskija (ili čẽp). – Bònaca kȁj ũlje. – Mrâk kȁj u grèbu. – Gládan kā vûk (ili kā pâs). – Žédan kā pâs. – Màrljiv kā crv. – Râdī kā crv. – Mlâd kȁj kȁplja. – Žût kā limun. – Gláva mi je kā bàdanj (od brige ili od buke.) – Mùčī kā rība. – Mîr kȁj u grèbu. – Brz kā vîtar. – Blîd kā krpa. – Plètē kòtac kȁj i òtac (t. j. radi po starinsku). – Îmā rîbe kā blāta (t. j. vrlo mnogo). – Pũno (mnogo) kā žála. – Îmā ī (ih) kā škàlja (t. j. vrlo mnogo). – Kukùruzi kā pũške (veliki klipovi). – Lîn kā màgarac. – Lîn ka dônjī mlîn (t. j. kao donji kamen, koji je u žrvanju nepomičan). Nè vidī se kā ni u rògu. – Škúro kȁj u rògu. – Râdī kā dónjī žrvanj (t. j. nikako). – Òštar kȁj ũstra. – Žũk kā pèlin. – Mînjā se kā vîtar.

Fraze

Pālo mu slîme nà time (opametio se). – Îđē spávat s kokòšin (ili: kā kȍkoše) t. j. vrlo rano. – Dũrnulo mi ũ glāvu (sjetio sam se). – Sprêmā se bòžjē vríme (t. j. nevrijeme, oluja.) – Ti bi lòvnō i strāžnō (lovnog i stražarskog psa, t. j. htio bi ujedamput dvije stvari.) – Ũdarila fòrtūna od bũre (nastala jaka bura). – »Kàko si (ili kako ti je)?« »Kad se prìskočī zlȍ, dòbro je.« – Trgniti (trći) nà pūt (t. j. brzo krenuti pješice). – Sũza vína ili ràkije (t. j. vrlo malo vina ili rakije): »Dâj mi sũzu vína!« – Prst vína (malo vina): »Ũli prst vína!«.

Nòćas će zêc trážiti māte (t. j. bit će oštra zima). – Drži nas žèna na ìgli (t. j. da nas ne krpa i da stare stvari ne prekraja, bilo bi zlo).

Kad netko od straha bježi, kaže mu se: »Bīšte (bježite), pête, pòsere vâs gùzica!« – Vrídī patàkūn (t. j. ne vrijedi). – Ne vrídī ni patàkun (t. j. ne vrijedi ama baš ništa) – Ne vrídī nī pō šōlda (t. j. ni jedne pare). Pût pȍd noge (poći pješke): À mi ònda pût pȍd noge (t. j. podosmo pješice).

Ũfriško umísiti pògaču (t. j. umijesiti pogaču bez kvasa). – S nẽba u rèbra (t. j. iznenada). – Kako je? »Jòš mālo, pa nīkako.« – Îmā nòvacā kā žāba dlâkā (t. j. nema ništa).

Svêti Jóle-sîpe na pajóle (t. j. o Josipovu u ožujku mjesecu ima najviše sipa, koje se love ostima ili u vršama i bacaju u brod na pajole).

Svêtā Káta, Krševân – do Božića mîsec dān.

Svākī čòvik ìmā svôj vîk (t. j. dob života). Čestita se ovako:« Dòbro ti (van) dòšā Bòžić (Ũskrs, Mládo līto, krsnica)!

Nè možē nòsiti ni dvâ jája nà traljan (t. j. vrlo je slab). – Da pũnēš, nèstalo bi ga (tako je slab). – Òtišā (oša) ù pr(n)dec (t. j. ne vrijedi, jer

je ostario.) – Bȑzo će u koròmāč (t. j. brzo će umrijeti, pa će ga pokopati na groblju, a u ninskom groblju raste koromač kao korov). – Póći u làštvo (priženiti se, a to je kada se muškarac preseli k udovici ili u roditeljsku kuću svoje žene). – Nàružno póći (poći u divlji brak, u brak bez vjenčanja, to obično biva zbog siromaštva, jer tada otpadaju troškovi za svadbu i skupe svadbene običaje). – Neka kûsā, kàko je svárija! (Kako je htio, neka mu bude!). – Tȉrati svòju bívalicu (t. j. raditi ili vladati se i dalje, kao i prije).

Kletve i psovke

Ćāća ti lòzu grȉzā! (t. j. postao magarac. Ta se kletva čuje većinom u šali). – Ìzrasla mu smȍkva na ògnjištu! (Smatra se najstrašnijom kletvom).

Jûca ti pȁla, bógdā! (Nek te udari kap!) Vrâg ti ȍči ìskopā! – Vrâg ti kȍsti ìzija! – Nè imā, bógdā, míra ni u grèbu! ... ti čȁču i òd čače čȁču, mäte i òd matere mäte!

Oćórila, bógdā! – Kûga te zadávila! – Äj (ili: pȍj) s vrâgon! – Äj k vrâgu! – Vrâg ti sȓce izgúlija! – Nȅ bilo ti (mu, joj, van) trâga! – Vrâg ti srȉću ȏdnija! – Mȏgā, a nè mogā! – Críva ti se privȓnila! – Vrâg te plȁkā! (Eufemistička kletva) Bôg te ne ùbija! – Vrâg te nè odnija! (Euf. kletva) Krèpā, bógdā! – Žèlija, bógdā, krȕva, a nȅ imā ga! – Nȅ bilo te, bógda!

Oglúšija, bógdā! (Ova se kletva čuje, kada se nekoga zove, a taj se ne odzivlje, jer ne će ili ne čuje zbog udaljenosti.) Kûgo prȍkleta! Nèsrićo, gädelino, smrâde, ûluno božja, jârče òd jarca, kûjo od kûje, kurbètino, smȓdonjo, uzètinjo! (Sve se te riječi za osobe čuju u vokativu, kada se siplju psovke.)

Poslovice

Kòga zmija uíde, i gûšterice se bòjī.
Ôparen i lādnu kāšu lâdī.
Svāka skûža imā svôga mûža.
Plȁti pa se povráti! – Plȁti pa se rûgaj!
Ûmiljato jânje dvî mätere cȉcā.
Kòmen bog, tòmen i svȉ svéci. Ili: Kòmen srȉća, tòmen i svȉ svéci.
Rāno ràniIac, käsno lígalac stȉče bîle dvóre.
Svākī mùdrac nije za sùlac (t. j. nije svatko za šalu).
Kô râdī, nè prosī.
Kô ukrádē jáje, tâj će i kȍkoš.
Pošàlji bûdalu nā pūt, ȁjd' zà njon ùz pūt.
Kô je lûd, nè budi mu drûg!
Dȉ je dȉma, tȁmo je i vàtre il će je bȉti.
Mȁčka štoòkotī, mȉše lòvī.
Kô ù mlin ûdē, brȁšnav ìzađē.

Svàkon brácu pò iskricu, a dilijácu polòvicu.
Bôlje da te mârčeno sûnce grîjē, nego da te măčija bîje. (Ožujsko se sunce smatra pogibeljnim po zdravlje.)
Dî je kô òbikā, tû nek i òstanē!
Kŕpaẏac kùću dŕžī (krpanje).
Kô se tòpī (utaplja), i slâmke se ùvatī.
Svăka tîkva svòjin vrâton (t. j. svatko misli po svoju. Quot capita tot scientiae).
Vēlikī i vēlikē pòsle ìmajū.
U vēlikon môru vēlika, u mâlon mâlā rîba.
Iz vēlika zvoníka širokā zvònjava.
U vēlikon gŕmu vēlika ì māla, a u mâlon sămo mâla dîvljāč.
Ne ûčinī smáman, što ûčini gládan.
Pûno čéla i kònja ûbijū.
Klînon se klîn ìzbijā. (Zoranić: Kljin kljina izbija 6).
Čûvaj bîle jàspre za cŕne dâne!
Dòbro je posvíriti i zā pās zàditi.
Bôlesnī se pîtā, a zdrâvon se dâjē.
Kad se stàblo ljûljā, ol' je sìkira, ol' je vitar. (Kada se o nečemu govori, mora postojati i uzrok, t. j. bit će nešto i istine.)
Rùgala se táva lóncu, a ôbadvā cŕna.
Nàšla vrîća zákrpu!
Ko drûgome štētu râdī, svòju dûšu ôn zasmrâdī. (Zoranić: ... »gdo drugu šćetu želi, i sebi je sam zapeli«. 38)
Di brât brâtu rûku prùžī, ondi rôd i dôm ne túžī.
Prâzna tîkva na vîtru svîrā, a pûna šúti.
Kô mnôgo píjē (mj. pîjē) mālo pôpijē (jer će rano umrijeti).
Krčevina àmbar pûnī.
Svăko dîlo dôđē na vîdilo.
Kòkoš píjê, a na nēbo glēdā.

SUMMARY

THE WORD TREASURE OF NIN SPEECH

The word treasure of Nin speech is actually the second part of the dialectological paper entitled »Nin Speech«, which was printed in Volume II, pp. 87–140, of the publication »Radovi« of the Yugoslav Academy of Sciences and Arts. In the first place there is presented the colloquial vocabulary of Nin, and that not only foreign words but also those Croatian words which cannot be found in our principal dictionaries but are spoken at Nin. Recorded were also those words which differ either in meaning or form from the words found in our dictionaries, as well as those words which had been referred by Vuk Karadžić to a narrower region but are heard also at Nin.

In order to make the word treasure of Nin speech as complete as possible, a number of established comparisons, phrases, curses and sayings were also recorded.